

DRUMUL CĂRȚII

REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI ȘTIINȚĂ

editată de Asociația Biblioteca Virtuală Elit

Anul I

Nr. 1 / 2024

CONVEX

EDITURA CONVEX

Oradea

Statuia Reginei Maria, Oradea 2024
Sursa foto: Ștefan Herchi

ASOCIAȚIA BIBLIOTECA VIRTUALĂ ELIT

DRUMUL CĂRȚII

Revistă de Cultură și Știință

Anul I

Nr. 1 / 2024

CONVEX

EDITURA CONVEX

Oradea

Coperta și conceptul grafic: Adrian Araiman

Toate drepturile prezentei ediții sunt rezervate autorilor. Nici o parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă indiferent de formă fără acordul prealabil scris al autorilor.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Drumul Cărții

Revistă de cultură și știință editată de Asociația Biblioteca Virtuală Elit

Editura Convex, Oradea 2024

ISSN: 2821-5362 ISSN-L: 2821-5362

Contact: B-dul Dacia nr. 106, Bl. AM5, parter, Cod poștal 410346

Oradea, județul Bihor

E-mail: bibliotecavirtualaelit@gmail.com

Telefon: 0743 223 339

CUPRINS

La primul număr Prof. Dr. Ștefan Herchi	7
Despre noi Prof. Mirela Silaghi	11
Cei doi Rimanóczy. Creatorii imaginii orașului Oradea Péter I. Zoltán (traducere în limba română de Prof. Dr. Ștefan Herchi) roman publicat în foileton, partea I	15
Scrierea cuneiformă Prof. Dr. Ștefan Herchi	25
Despre Baroul Bihor Avocat Adrian Stancu, decanul Baroului Bihor	29
Nude In The City by <i>Ovi D. Pop</i> recenzie de Prof. Dr. Ștefan Herchi	33
Agerimi liceene Cornel Augustin Mureșan roman publicat în foileton, partea I	35
Evreii din Oradea Prof. Dr. Ștefan Herchi	41
Două cărți despre templieri recenzii de Prof. Dr. Ștefan Herchi	47
Marii Maeștrii ai Ordinului Cavalerilor Templieri Prof. Dr. Ștefan Herchi	49
Protejarea documentelor de arhivă Cristian Negru	53

Notă către cititorii noștri

Suntem deschiși și încurajăm publicarea gratuită a materialelor dvs. în paginile revistei noastre.

Pentru publicare, vă rugăm să ne trimiteți materialele dvs. în format Word pe adresa de mail bibliotecavirtualaelit@gmail.com, cu următoarele caracteristici ale paginii: dimensiunea paginii A4, distanța față de margine 2,5 cm, font Times New Roman, mărimea fontului 12, distanța dintre rânduri 1,5. Pozele sau diagramele din materiale le veți atașa și în format eps, png sau tiff cu rezoluție minimă 300 dpi.

Ne rezervăm dreptul de a selecta materialele publicate, în raport cu domeniul și nivelul academic al acestora.

În cazul aprobării publicării materialului dvs., veți trimite ulterior pe mail o copie după cartea de identitate, o declarație de drepturi de autor și o declarație pe proprie răspundere privind autenticitatea materialelor.

Pentru orice informații suplimentare, ne puteți contacta pe mail la adresa bibliotecavirtualaelit@gmail.com sau la telefon 0743 223 339.

Revista poate fi accesată online gratuit la adresa:

<https://bibliotecavirtualaelit.ro/revista-drumul-cartii>

Colectivul de redacție

Scanează aici pentru revista online

LA PRIMUL NUMĂR

S-ar putea pune cel puțin trei întrebări: de ce o nouă revistă, de ce Drumul cărții și care va fi profilul? În cele ce urmează o să încerc să răspund la aceste întrebări cu speranța că o să pot satisface cel puțin parțial posibilele argumente care să justifice acest nou demers pe piața publicațiilor din țara noastră.

O nouă revistă se poate porni datorită mai multor motive. Una ar putea fi aceea că cele existente sau de care avem cunoștință nu ne satisfac cerințele sau așteptările. Ar fi un răspuns care poate genera părerea că ne supra-apreciem așteptările sau pretențiile. Alta ar fi aceea că profilul acestor reviste existente nu acoperă aria noastră de interes.

Ar fi un răspuns incorect datorită multitudinii de profiluri abordate de diverse reviste și publicații deja aflate pe piață. Un altul ar fi acela că dorim să facem niște bani.

Ar fi un răspuns onest dacă ar fi adevărat dar trebuie să fii naiv ca să crezi că neavând în spate un concern de presă sau un finanțator potent, poți să ai venituri care să reprezinte posibilitatea de

Prof. Dr. Ștefan Herchi

a-ți asigura măcar un salar cinstit. Ca atare răspunsul nostru este pur și simplu pentru că dorim să scoatem această revistă. Că va face față pieței, pretențiilor cititorilor o va dovedi timpul.

Titlul reflectă o obsesie nu numai a mea ci și a colegilor mei. Cartea nu este altceva decât memoria umanității. Ea cuprinde între paginile sale toată experiența, toate visurile, toate dramele și bucuriile omenirii.

Răsfoitul unor pagini scrise pe o hârtie de calitate, cu un corp de literă și un caracter deosebit sunt tot atâtea încântări pentru cel îndrăgostit de carte. Tocmai de aceea, optimistul din mine

consideră că ea nu va dispărea niciodată. Chiar dacă asociația care editează această revistă are ca și obiect crearea unei biblioteci virtuale, ea administrează în același timp o bibliotecă să-i spunem materială, convențională care cuprinde la ora actuală circa 30.000 volume și care se îmbogățește pe zi ce trece.

Nimic nu poate înlocui, după opinia mea, plăcerea de a răsfoi niște pagini frumos scrise. Iar dacă conținutul este cel puțin la fel de valoros, atunci satisfacția cititului este cu atât mai mare. Această satisfacție nu va putea fi suplinită de cititul pe un ecran de telefon, laptop sau desktop. Este o părere proprie dar pe care o susțin cu tărie. Ca să nu mai vorbim despre posibilitatea, nu numai teoretică ca un IEM (impuls electromagnetic) declanșat întâmplător sau voit să ne omoare literalmente toate dispozitivele care funcționează pe bază de electricitate ca să utilizez un termen comun. Și atunci unde s-a dus această memorie a umanității în formă sa digitală? În neant.

Drumul cărții trebuie avut în vedere în mai multe accepțiuni.

Unul este cel al trecerii textului din gândurile, simțămintele autorului în forma pusă pe hârtie, în scris. Este un drum anevoios pe care cei care au darul dar și dorul scrierii îl cunosc prea bine. Un alt drum este cel al trecerii din forma manuscrisului în cea a lucrării propriu-zise. Culesul (azi se spune tehnoredactare), tiparul, adunatul și legatul cărții sunt toate operațiuni, stații pe acest drum al cărții. Finalul trebuie să fie o operă care să satisfacă în cea mai mare măsură atât simțul estetic cât și cel intelectual al cititorului. Atunci avem în mână o operă adevărată. În sfârșit, acest drum nu poate fi încheiat fără ca lucrarea, cartea să nu ajungă în mâna cititorului. Pe diverse canale, tot mai dificile, sub diverse modalități, o carte scrisă și tipărită cu grijă, nu valorează nimic dacă ea nu ajunge la cei cărora le-a fost destinată.

Care va fi profilul? Ca să fiu cât mai direct, va fi unul eclectic. Nu ne-am propus să ne axăm pe un anumit domeniu strict deci cu o destinație bine stabilită. Dorim să abordăm toate domeniile vieții - sociale, economice, politice, culturale, artistice sau sportive, fără discriminare.

Lăsăm la latitudinea celor care doresc să colaboreze cu noi să ne propună tematici cât mai diverse. Pentru că trebuie să vă spun că această revistă nu va fi scrisă de o redacție. Ea va fi colaborarea tuturor celor care doresc să contribuie cu un articol, un text, o idee, informație, etc. la conținutul acestei reviste. Și ca atare așteptăm asemenea intenții.

Evident că avem un colegiu științific care va trece prin filtrul său tot ce se dorește să se publice.

Nu este vorba despre o cenzură. Este vorba pur și simplu de filtrarea și ordonarea acestor colaborări pe anumite coordonate urmărite de noi.

Intenția noastră este de a ne adresa publicului larg cu păstrarea nivelului științific și academic necesar pentru o publicație a cărei viață dorim să fie cât mai lungă.

Redactor șef

Prof. Dr. Ștefan Herchi

Tramvai pe Calea Independenței în anii '70, Oradea (Hans Oerlemans)
Sursa foto: tramclub.org

DESPRE NOI

Asociația Biblioteca Virtuală Elit este o organizație non profit, întreprindere socială de inserție, înființată în anul 2020. Desfășurăm activități diverse în domeniul social, cultural, științific, etc. Astfel, administrăm o bibliotecă publică cu circa 30.000 titluri și care este în permanentă îmbogățire ca urmare a donațiilor și achizițiilor proprii și care stă gratuit, la dispoziția cititorilor noștri.

În același timp, desfășurăm activități cultural-educative cu diverse grupuri țintă, cum sunt pensionari, elevi, studenți, în colaborare cu cei circa 15 parteneri și colaboratori, persoane fizice, juridice, inclusiv autorități de stat. În acest context, arătăm că toți angajații noștri provin din grupuri vulnerabile, cu anchete sociale efectuate de autoritatea de stat competentă.

Tocmai în ideea implicării noastre și mai accentuate în comunitate, societate în general, am optat pentru transformarea asociației noastre într-o întreprindere socială de inserție.

Obiectivul nostru principal și acesta a fost și scopul înființării

Prof. Mirela Silaghi

acestei asociații, este constituirea unei biblioteci virtuale. Aceasta, având regim de bibliotecă publică va sta de asemenea gratuit la dispoziția celor interesați.

În acest scop, am achiziționat aparatura necesară respectiv sisteme informatice, programele necesare, scanere performante cu ajutorul cărora să constituim și administrăm această bibliotecă. În același timp, căutăm parteneri cu care să putem colabora în acest

domeniu. Ne interesează și valorificarea cărților rare, valoroase atât ca și conținut cât și ca autori și care nu mai sunt în circuitul obișnuit și pe care prin digitalizare să le facem accesibile cititorilor și iubitorilor de carte. În acest scop dorim colaborarea celor care dețin asemenea lucrări (cărți, hărți, fotografii, albume, etc.) diverse documente interesante privind istoria, oamenii, evenimentele care s-au desfășurat de-a lungul timpului.

Împreună cu niște colaboratori deosebiți am creat o platformă care deocamdată dă loc doar bibliotecii noastre virtuale care are deja circa 3080 de titluri care se pot accesa, dar pe viitor dorim ca să amplificăm această platformă astfel încât să poată susține și alte domenii de activitate pe care dorim să le desfășurăm în viitor.

Întrucât sloganul nostru este "Drumul cărții" dorim să publicăm o revistă cu o anumită periodicitate, având acest titlu, revistă care să includă prezentări, articole, materiale legate de aceste preocupări, de rolul și locul cărții în societatea contemporană. O rubrică interesantă apreciem noi

se va referi și la istoria cărții, a scrisului, a tiparului.

Dorim să ne aplecăm și asupra unui domeniu mai puțin accesat prin asemenea publicații respectiv al simbolisticii, al valorilor și semnificațiilor pe care diverse însemne, litere, semne grafice, etc. le reprezintă și importanța lor în istoria dezvoltării sociale sau umane. Nu ne vor fi străine nici anumite articole privind ezoterismul, semnificațiile și rolul pe care anumite elemente de această natură l-au avut în dezvoltarea societății umane.

Un alt domeniu asupra căruia dorim să ne aplecăm este formarea și educarea tinerilor, a diverselor categorii socio-profesionale ale căror propuneri le așteptăm cu interes pentru o viitoare colaborare.

Dorim ca această revistă să fie una de ținută, și care să cuprindă în ea materiale interesante și incitante pentru viitoare dezbateri. În acest scop ne-am asigurat colaborarea unor personalități de marcă, oameni de știință, cercetători, care să asigure nivelul științific, chiar academic dar păstrând accesibilitatea și ușurința cititului și a savurării conținutului revistei. În

același timp, prin colectivul de redacție respectiv centrul de cercetare SCIENTIA care funcționează în cadrul asociației noastre apreciem că putem asigura un asemenea fundal științific și de

cunoaștere care să se ridice la nivelul unor asemenea cerințe.

Precizăm de asemenea că revista urmează să apară atât în format digital cât și tipărit.

Director executiv

Prof. Mirela Georgeta Silaghi

Palatul Apollo in perioada interbelică, Oradea
Sursa foto: [pinterest.com](https://www.pinterest.com)

CEI DOI RIMANÓCZY CREATORII IMAGINII ORAȘULUI ORADEA

Începem în acest număr să vă prezentăm în foileton, lucrarea lui Péter I. Zoltán, unul dintre cei mai cunoscuți scriitori contemporani orădeni care s-au preocupat de trecutul orașului nostru, al oamenilor care au trăit pe aceste meleaguri. Ca unul dintre primii editori ai lucrărilor sale, cu puține zile înainte de decesul acestuia, am discutat despre traducerea lucrării sale consacrate celor doi mari fii ai orașului Oradea, Rimanóczy tatăl și fiul. Din păcate astrele au vrut ca lucrurile să se întâmple altfel.

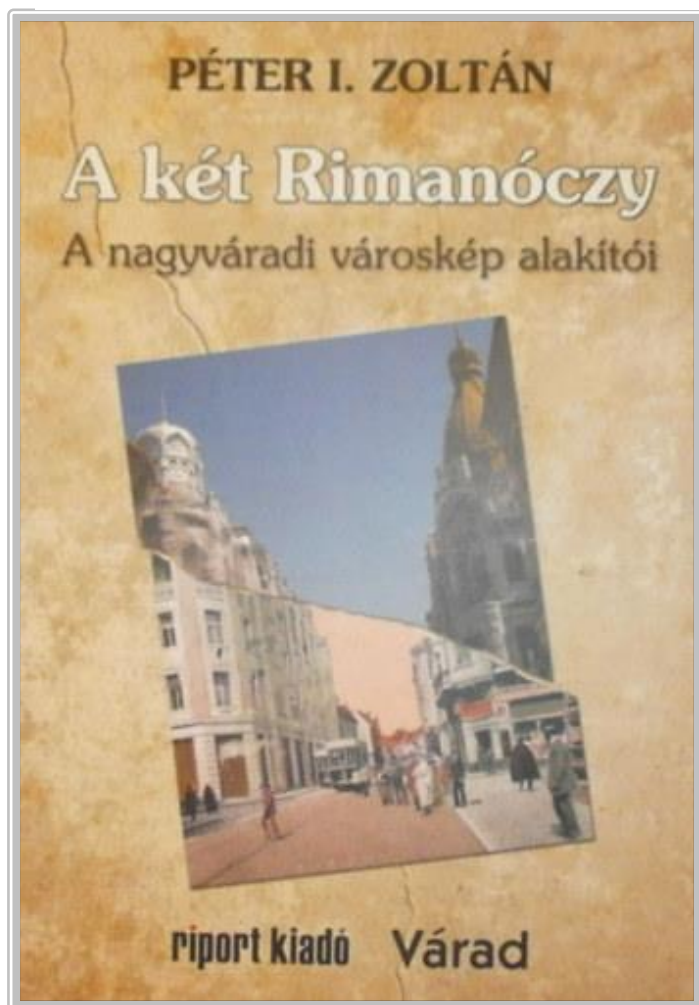
Tocmai de aceea, în memoria celui care a fost unul dintre cei mai însemnați cronicari contemporani ai orașului Oradea, alături de mării săi înaintași români sau maghiari, începem publicarea traducerii cărții sale consacrată celor doi arhitecți și constructori orădeni care au fost Rimanóczy tatăl și fiul precum și a urmașilor acestora.

Încercăm pe această cale să aducem în memoria colectivă date, informații și evenimente care au dus la edificarea orașului Oradea, în multe dintre coordonatele sale contemporane și care poate că până acum, cel puțin din cunoștințele noastre, au fost mai puțin cunoscute și publicate în limba română.

Lucrarea a cărei traducere o prezentăm în rândurile care urmează este cea intitulată „A két Rimanóczy. A nagyváradi városkép alakítói” (Cei doi Rimanóczy. Creatorii imaginii orașului Oradea) apărută în editura Riport din Oradea în anul 2013. Traducerea ne aparține. La notele de subsol am indicat acele trimiteri pe care le-am considerat necesare pentru cititorii mai puțin familiarizați cu vechile denumiri ale străzilor și locurilor publice din oraș.

Prof. Dr. Ștefan Herchi

CUVÂNT ÎNAINTE

Acest nume este un simbol sfânt: Rimanóczy. Imaginea muncii și a iubirii de oameni” - a scris odată Nagy Márton.

Tatăl și fiul, Rimanóczy Kálmán senior și junior, unul urmându-l pe celălalt, în aproape jumătate de secol, au format într-un mod determinant imaginea orașului Oradea, i-au îmbogățit patrimoniul urbanistic.

În anii șazeci ai secolului al 19-lea, în Oradea, specifice erau mai ales casele mărunte cu un singur nivel, cu străduțe strâmbe pline de noroi, cu parcuri neorganizate, poduri de lemn rahitice. Nu era nici măcar vreo știre despre casele cu etaj plăcute, clădirile publice, iar piața Bémer era doar un vis¹. Rețeaua de apă și canalizare, iluminatul electric public, erau doar la nivelul de închipuire și a trebuit așteptat câțiva ani pentru iluminarea cu gaz.

În asemenea împrejurări a sosit în oraș în 1867, tânărul bărbat Rimanóczy Kálmán senior care a recunoscut posibilitatea dezvoltării orașului și s-a înhămat la muncă. Și-a asumat un mare rol în dezvoltarea urbanistică a orașului, în decursul căreia, între 1869 și 1910, numărul caselor de locuit aproape s-a dublat iar această creștere a determinat și o modificare calitativă.

În centrul orașului a început acel proces spectaculos în cursul căruia, clădirile vechi cu un singur nivel au fost înlocuite de case de raport cu etaj, palate și instituții publice și care practic a ținut până

¹ Bémer tér – azi Piața Ferdinand (nt)

la izbucnirea primului război mondial.

Cu îndreptățire, una dintre publicațiile cotidiene locale, a scris la moartea talentatului arhitect: „Orașul Oradea îi poate mulțumi cel mai mult, Oradea unde și-a petrecut cea mai mare parte a vieții, unde și-a desfășurat activitatea prețioasă și plină de rezultate”.

A fost unul dintre conducătorii orașului care nu cu zgomot, gălăgie, ci cu fapte, s-a străduit să mărească bogăția concetățenilor săi, să dezvolte orașul în direcția modernă, să îl înfrumusețeze. Patriotismul său local care caracterizează pe adevăratul cetățean, s-a manifestat în nenumărate situații, a iubit orașul care se dezvolta, progresa.

Și-a manifestat iubirea prin creații și donații generoase, iar după moartea sa a făcut ca Oradea să beneficieze de o avere cu care s-a putut soluționa una dintre problemele orașului care de mult era urgentă dar care din lipsa resurselor materiale a fost mai tot timpul amânată, cea a sărăciei...”.

Activitatea de organizare a orașului modern pe care a înce-

Rimanóczy Kálmán senior
Sursa foto: *Wikipedia.rog*

put-o Rimanóczy Kálmán senior, a continuat-o fiul său, Rimanóczy Kálmán junior, și dacă cursul vieții sale nu s-ar fi întrerupt pe neașteptate la doar 42 de ani, atunci probabil că ar fi și întregit-o. Și-a utilizat întregul tezaur de învățături, experiențe din străinătate, genialitatea sa tehnică pentru ca Oradea, într-adevăr să devină o localitate însemnată, un oraș de provincie care să fie în rândul celor fruntașe. Contemporanii săi au constatat cu tristețe că în febra muncii monumentale, Rimanóczy Kálmán junior s-a gândit la toate și la toți, numai la sine nu.

Rimanóczy Kálmán junior
Sursa foto: Wikipedia.ro

Doar la aceea nu că își epuizează puterea de viață și ca urmare a acestui fapt, în floarea vârstei de bărbat, își va părăsi orașul natal mult iubit. Același lucru l-a scris și Ady Endre, cu capacitatea sa vizionară specifică, deja în vara lui 1903, și care, înaintea terminării clădirii primăriei a constatat într-una din articolele sale de ziar: „Artistul, cu ambiția sa bolnavă s-a înhămat la ideea sa veche și dragă. Oameni aspri, lucizi, cunoscători, spun că această ambiție va aduce cu sine și plata și în afară de aceasta, și-a pus în pietre cea mai bună parte a sufle-

tului, a puterii sale. După ce el a creionat cea mai mare parte a feței moderne a Oradiei, a dorit să triumfe prin noul sediu de scaun și i-a reușit acest lucru...”

La știrea morții lui Rimanóczy Kálmán junior, articolul de fond din numărul din 13 iulie 1912 a Nagyváradai Napló, a asemuit sfârșitul arhitectului orădean cu tragedia maestrului constructor Solness: „Ca și sfârșitul acestei figuri tragic de cutremurătoare a lui Ibsen, maestrului constructor Solness, ne-a răpit în culmea carierei sale, în amiaza vieții sale productive, pe Rimanóczy Kálmán junior.

Atunci când știrea morții acestuia ajunge la sufletul nostru, ne apare în față silueta dramatică al genialului maestru constructor Solness. În care a ars, fluturat dorința ca să populeze, împodobescă orașul său natal, cu palate care să ajungă până la nori. Noaptea și ziua, cu toată puterea imensă, arzătoare a creierului său, a lucrat maestrul Solness pe arhitectura sa grozavă. În timpul acestei ambiții excesive, temperamentale și ucigașe de nervi, deodată a observat că atunci când circulă deasupra caselor etajate pentru a verifica munca zidarilor, îl apucă amețeala.

Solness a ascuns acest lucru în fața admiratorilor săi dar și-a continuat lupta cu vechiul sistem de construire, a luptat și cu nervii săi revoltați, până când pe frontonul unui palat zgârie nori l-a apucat amețeala și a căzut mort la pământ. Aceasta a fost soarta tragică a meșterului Solness. Și aceasta a fost și a lui Rimanóczy Kálmán junior...”.

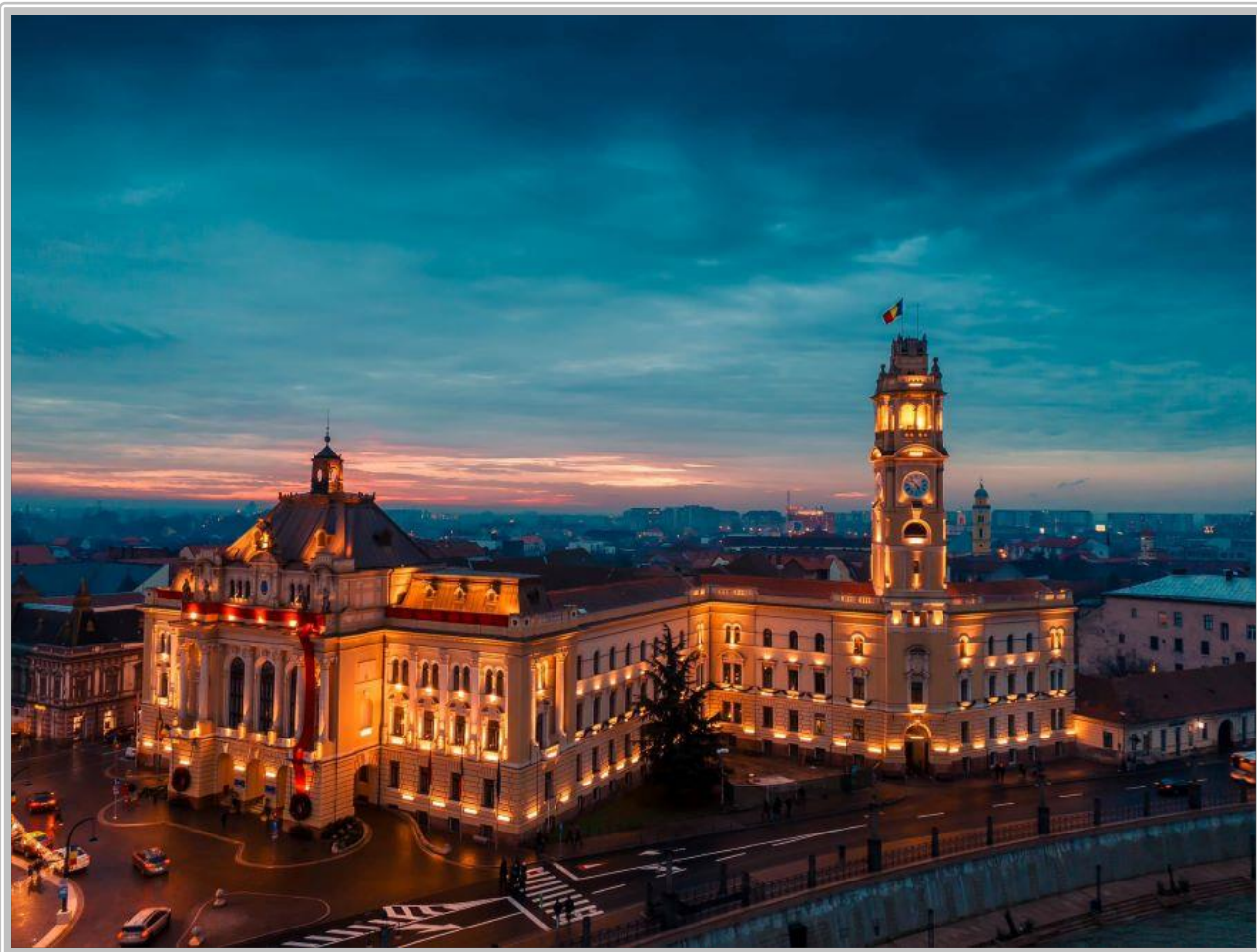
Cea mai importantă parte a activității lui Rimanóczy Kálmán senior s-a desfășurat în ultima treime a secolului al 19-lea, când stilul constructiv domnitor pe aceste meleaguri a fost cel eclectic care poartă în numele său faptul că cei care utilizau acest stil au ales între formele trecutului, au revenit la ele într-un stil mai curat iar altădată utilizând mai multe metode la una și aceeași clădire. Din această multitudine i-a venit și celălalt nume al curentului, pluralismul. Întrucât arhitecții s-au străduit la un fel de istorisire, este util și termenul de istorism.

În perioada creatoare a lui Rimanóczy senior, s-a construit mult sub semnul eclecticii prin aceasta creându-se imaginea specifică a orașului.

Dintre cele mai importante creații eclectice ale lui Rimanóczy Kálmán senior trebuie să menționăm parterul Institutului Sfântul Vincențiu (1868), sediul Băncii de Credit Comercial, Industrial și a Produselor (1886), sediul Casinoului Național Județean Bihor (1888), hotelul și băile de abur Rimanóczy (1894), clădirea fostului muzeu (1895) sau clădirea bazarului (1900).

La începutul secolului 20 pe lângă eclectică a apărut stilul secession care a împrumutat orașului accente specifice, o imagine unică. Apariția acestui stil nou nu a însemnat dispariția eclecticii, cele două dezvoltându-se mai departe în paralel, până la primul război mondial.

Acest paralelism se poate observa și în activitatea lui Rimanóczy Kálmán junior, care la început, a creat sub semnul eclecticii, de exemplu la clădirea Cercului Catolic (1895) sau a Palatului Direcției Financiare (1900). Cea mai importantă creație orădeană a sa, Primăria, s-a născut tot sub semnul istorismului la finele lui 1903, în majoritate cu semnele stilului neorenașterii.

Primăria Oradea

Sursa foto: visitoradea.com

Palatul propriu de pe str. Úri nr. 3 (1903)² ca și palatul de raport etajat Rimanóczi ridicat pe colțul dintre str. Fő³ și piața Széchényi (1905)⁴ deja amintesc de goticul venețian.

Rimanóczy Kálmán junior, în anii de după întorsura secolului, se întoarce spre arhitectura modernă. În mai 1906, în studiul său intitulat Új izlés az építkezésben, printre altele afirmă: „Arta modernă a

arhitecturii a căutat idei noi la noi sarcini și greutatea principală a dorit să o așeze pe tratarea concepției largi a maselor, repartizarea armonioasă a acestora, dezvoltarea logică dinspre interior spre exterior și efectul pictural. Și dacă la toate acestea adăugăm manipularea liniei ondulate care se spălățește moale și este ușor difuză pentru ca apoi să erupă în plină forță; strădania de a lega unitar până la toa-

²Úri utca – azi strada Episcop Roman Ciorogariu (n.t.)

³Fő utca – azi str. Republicii (n.t.)

⁴Azi Parcul Traian (n.t.)

te amănuntele în arhitectura de interior și de exterior; tehnicile și formele de utilizare a materialelor utilizate în vederea ieșirii în evidență a adevărului natural; evitarea modificărilor false care sunt fundamentate pe înșelare; în ornamentație, natura și viața pulsândă sunt transferate în arhitectura abstractă în așa fel încât subliniază gustul modern...”

După întorsura secolului, sub semnul arhitecturii moderne, în Oradea cucerește teren stilul secesion care nu semnifică un stil unitar întrucât pe arhitecți îi lega și dirija în această activitate creatoare doar negarea stilurilor istorice și dorința înnoirii din rădăcini. Trecerea mai departe l-au avut în vedere în moduri diferite.

Cea mai mare figură a arhitecturii naționale secesioniste, a fost Lechner Ödön de a cărui nume se leagă răspândirea stilului denumit maghiar, constând într-o bogată ornamentație cu motive florale. Cei care l-au urmat au constituit mai multe grupuri dintre care Komor Marcell și Jakab Dezső respectiv Jámbor Lajos au creat și la Oradea. Aceștia și colegii lor care utilizau mijloace asemănătoare, după întorsura secolului 19, au fost studenții

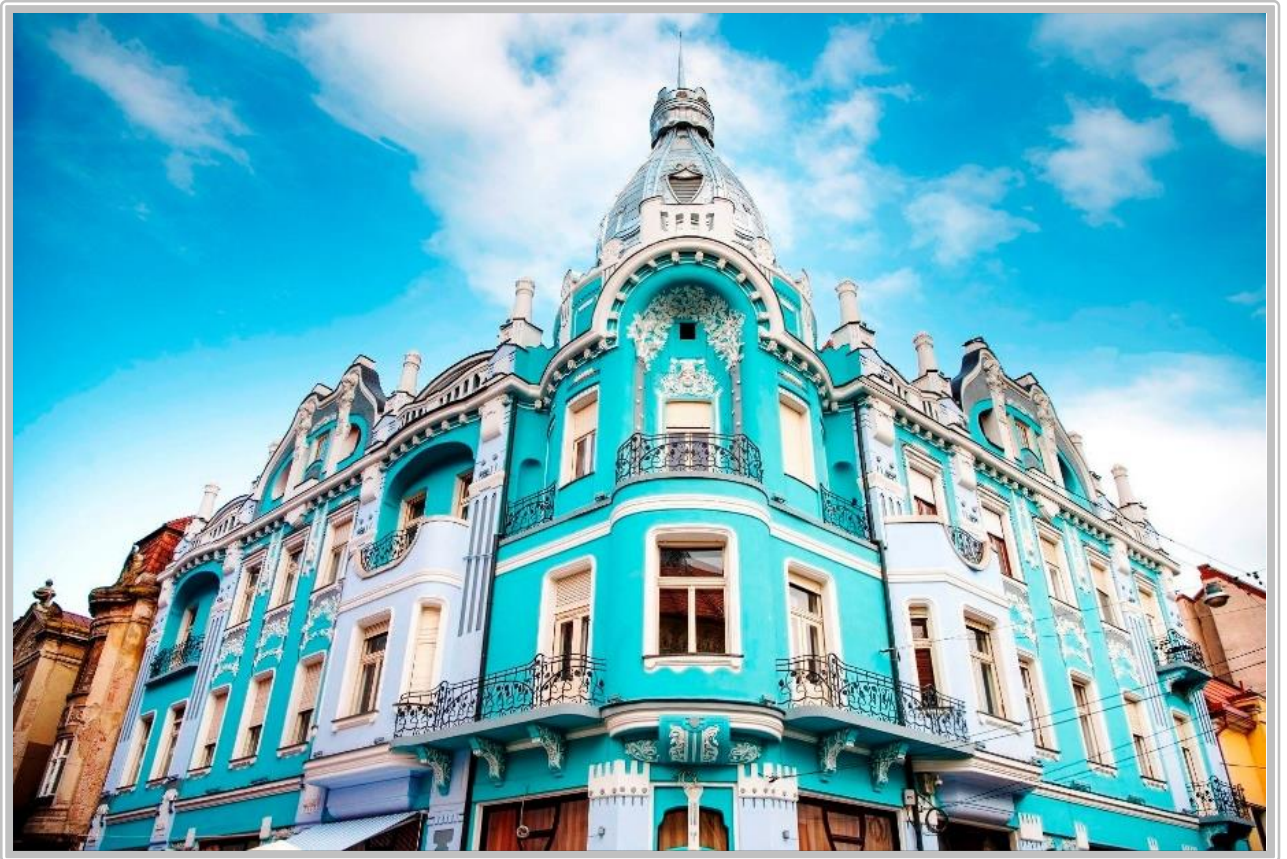

Palatul Apollo

Sursa foto: visitoradea.com

Universității de Artă Jozsef Nándor din Budapesta.

Pe atunci, Rimanóczy Kálmán junior era deja arhitect absolvent care a obținut diploma la renumita Școală Superioară Tehnică (Technische Hochschule) din Charlottenburg (azi un cartier al Berlinului) în 1892. Poate din această cauză nu a ajuns sub influența lui Lechner Ödön deși i-a recunoscut talentul, așa cum se poate acest lucru citi în studiul

*Palatul Moskovits Miksa
Sursa foto: visitoradea.com*

susmenționat: „...un adevărat suflet de artist a simțit deja de mult timp și în numeroase creații excelente, aroma originală și populară a motivelor populare maghiare dovedind din punct de vedere artistic, cât de potrivite sunt pentru dezvoltare ulterioară, aceste motive ornamentale maghiare. Însă aceste recunoașteri ale contemporanilor și însuflețirea unui colectiv tânăr față de un meșter cu sufletul de poet dacă până acum a întârziat pentru el sprijinul guvernului pentru ca în fruntea unei

școli ucenici să exercite o activitate continuă și utilă...”

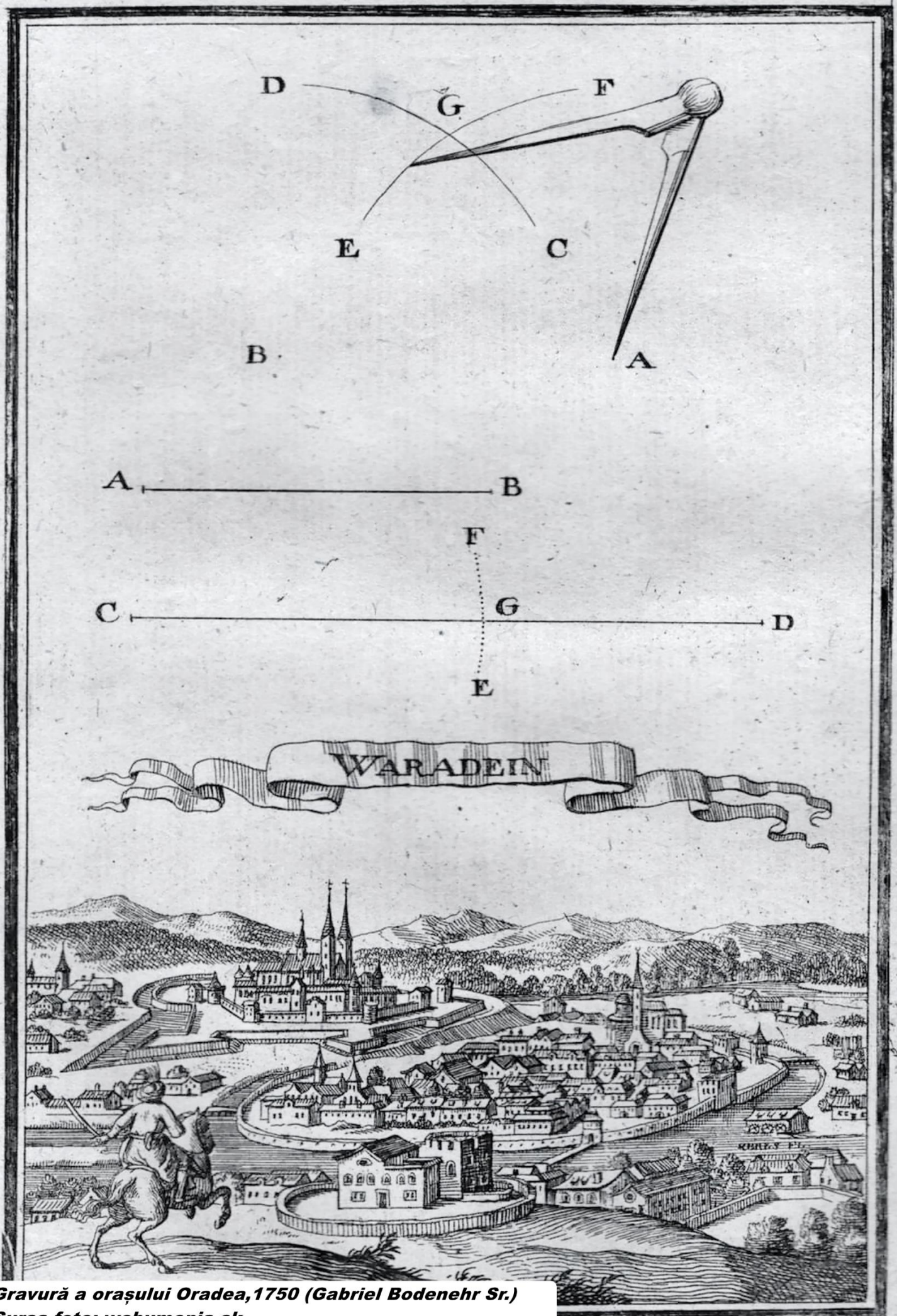
În faptul că Rimanóczy Kálmán junior nu s-a alăturat urmașilor lui Lechner Ödön a intervenit și faptul că el a absolvit în Germania și pe baza experiențelor de acolo, a stat mai aproape de acele curente avangardiste străine de diverse orientări: mai ales germane – și în rândul acestora a Jugendstil-ului berlinez (Palatul Apollo) sau a Lilienstilului münchenez (Palatul Moskovitz de pe strada Republicii).

În cartea noastră facem cunoscută istoria vieții ambilor arhitecți – chiar dacă într-o formă schițată – apoi în câte un capitol a creațiilor cele mai importante ale acestora, proiectate și construite sau doar construite, ilustrându-le cu fotografii ale vremii, cărți poștale. Nu uităm nici pe unii dintre urmașii familiei care cu o justificată mândrie poartă numele de Rimanóczy.

Pe această cale mulțumesc lui Rimanóczy Jenő care mi-a pus la dispoziție gratuită rezultatul fundamentatelor sale cercetări ale istoriei familiei, împreună cu fotografiile sale. La solicitarea mea a acceptat și corectura cărții mele.

Totodată am primit un mare ajutor în deslușirea ramurii orădene a familiei lui Rimanóczy Kálmán (care deocamdată este ultimul care poartă în familie acest prenume onorabil). Un alt descendent Rimanóczy Attila și-a adus aportul însemnat în stabilirea arborelui genealogic al familiei și pe care de asemenea l-am găsit deosebit de util. Mulțumesc și pentru ajutorul acestora. Sper ca această carte cu care dorim să onorăm pe Rimanóczy Kálmán cel bătrân și pe cel tânăr, contribuie, alături de dezvelirea plăcii memoriale, ca numele lor să nu piară în neant.

Péter I. Zoltán
(va urma)

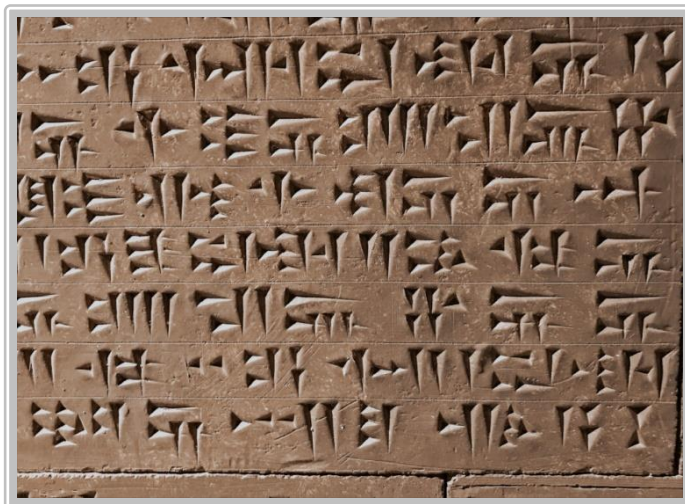
Gravură a oraşului Oradea, 1750 (Gabriel Bodenehr Sr.)
Sursa foto: webumenia.sk

SCRIEREA CUNEIFORMĂ

Este greu să se stabilească care a fost prima scriere din istoria umanității. Se pare totuși că există o oarecare uniformitate în opiniile specialiștilor în sensul că scrierea cuneiformă ar fi una dintre primele. Adevărat, s-au exprimat și alte opinii în sensul că de exemplu la Tărtăria s-au descoperit obiecte care poartă anumite semne pe care unii le consideră scriere, dar nefiind de specialitate, mă abțin de la comentarii.

Prima întâlnire ca să spunem așa cu această scriere, datează din secolul XVII respectiv 1621 când italianul Pietro della Valle găsește niște tablete cu această scriere. Denumirea sub care azi ea este cunoscută provine de la caracteristica sa - semne care sunt ascuțite ca niște pene sau piramide - și apare pentru prima oară în lucrarea profesorului de la Oxford, Thomas Hyde intitulată *Dactylis pyramidales sen cuneiform*.

Alături de el, un alt lingvist a purces la descifrarea acestei scrieri și anume Georg Friedrich Grotenfend. Un lucru s-a stabilit cu exactitate. Scrierea se făcea de

Scrierea cuneiformă
Sursa foto: *pexels.com*

sus în jos. Aceste semne se făceau pe table de lut ude cu ajutorul unui stilus – un băț cu vârf ascuțit – care lăsa aceste semne piramidale sau ca niște pene.

Este interesant că de la scrierea de sus în jos (deci pe verticală), la un moment dat, din motive necunoscute s-a trecut la scrierea orizontală. Dacă inițial această scriere se făcea de la dreapta spre stânga, ulterior s-a trecut la scrierea de la stânga la dreapta, similar scrierii de azi în sistemele educative de tip roman ca să spunem așa, spre deosebire de scrierea arabă sau în limba evreiască care au păstrat scrierea de la dreapta la stânga.

Începutul descifrării, similar și altor limbi antice moarte – se da-

torează descoperirii de către Henry Fawlinson, un ofițer al armate britanice, a unei inscripții în Behistan – Persia. Este vorba despre o inscripție care datează de pe vremea lui Darius I (522 – 486 î.Hr.) care era redactată în trei limbi – persană, babiloniană și elamită. Acest lucru a permis începutul descifrării scrierii cuneiforme, la acest efort alăturându-se un alt savant și anume Edward Hincks. Până prin 1851, cei doi au descifrat circa 200 semne. În anul 1857 cei doi și-au comparat rezultatele ajungându-se la un anumit con-sens în ceea ce privește această activitate, metodologia și caracteristicile semnelor.

Se pare că această scriere are circa 3.000 (după alții 5.000) de ani și provine din semnele simbolice utilizate până atunci pentru a marca anumite operațiuni comerciale de schimb de mărfuri. De atunci s-au descoperit zeci de mii de tăblițe de lut marcate cu această scriere, majoritatea dintre ele referindu-se la operațiuni comerciale dar și altele care atestă o viață economico-socială intensă în orașele acelor vremuri antice – Sumer, Babilon, Ninive, Nipur, etc. Cea mai spectaculoasă dintre ele este așa numita stelă a

lui Hamurabbi (după alții Hammurappi) care cuprinde o colecție de reguli și legi care reglementează viața acelor oameni și care este cunoscută sub numele de Codul lui Hamurabbi. Se pare că ar proveni din anul 1750 î.Hr. Această scriere a fost preluată de la sumerieni de către accadieni (babilonieni și asirieni), fenicieni și alte popoare care trăiau în zona Orientului Apropiat și Mijlociu. Este primul cod integral (cu câteva articole lipsă trebuie să recunoaștem) sculptată într-o stelă de diorit. Are un prolog, un epilog și 282 articole.

Scrierea se bazează pe pictograme care sunt simboluri fonetice silabice. Cu alte cuvinte unele simboluri semnifică obiecte în timp ce altele cuprind silabe. Astfel, pentru obiectele uzuale se utilizează simboluri în sensul cuvântului iar pentru restul termenilor aceste semne au valori fonetice. Nu există o gramatică în sensul în care o cunoaștem azi. Cu timpul aceste simboluri s-au simplificat și stilizat astfel că semnele scrierii și-au pierdut caracterul similar obiectelor desemnate. Astfel, s-au standardizat patru feluri de semne, orizontal, oblic, vertical și unghiular. Mai mult, din circa

1.000 semne existente la început, treptat numărul lor s-a redus la circa 200 uzuale.

S-au descoperit numeroase tablete de lut cu scrierea cunei-formă. Ele ne lasă să aruncăm o privire asupra vieții de zi cu zi a popoarelor Orientului apropiat, a comerțului, a vieții religioase etc. Aceste tăblițe se păstrau în ceea ce azi am denumi arhive sau biblioteci și chiar dacă datorită trecerii vremii, multe s-au distrus sau fragmentat, ne lasă să descifrăm trecutul omenirii. Ori se știe foarte bine că fără cunoașterea trecutului este foarte greu să construiești viitorul.

Printre cele mai importante documente - dacă putem utiliza un astfel de termen pentru niște tăblițe de lut, este povestea lui Uta-napistim cunoscut mai bine ca și Utnapistim. Este o poveste a popoului antehistory. Ghilgameș, un Noe avant la lettre este sfătuit de Zeul suprem să făurească o navă în care să se refugieze cu familia și cu animalele din toate soiurile. Nava s-a numit Păstrătoarea vieții. Această poveste este cuprinsă într-o versiune asiriană, cea mai bine păstrată, de 12 tăblițe de lut scrise în cunei-forme.

Prof. Dr. Ștefan Herchi

***Calea Republicii, perioada interbelică, Oradea
Vedere din Hotelul și Băile Rimanoczy
Sursa foto: romaniainterbelica.memoria.ro***

DESPRE BAROUL BIHOR

Avocatura reprezintă o componentă importantă a procesului de justiție. Cei trei participanți la actul de justiție – instanța reprezentată prin magistrați, statul reprezentat prin consilieri juridici și procurori în funcție de natura cauzei și cei împricinați – reclamant și pârât sau acuzat reprezentați de regulă prin avocați – sunt elementele fără de care nu se poate concepe un stat de drept.

La acest moment am dori să prezentăm clădirea Baroului de avocați Oradea, locul care adăpostește această instituție și care prezintă apreciem noi, o mare importanță atât din punct de vedere instituțional cât și arhitectonic, fiind una dintre multele clădiri emblematice ale Municipiului Oradea. În numerele următoare vom prezenta alte aspecte pe care apreciem importante sub aspectul tematicii abordate.

Situată în Parcul Traian, colț cu strada George Enescu această clădire a fost edificată de către membrii baroului (utilizăm această denumire încetățenită pentru de-a lungul timpului a purtat mai multe denumiri) din resurse proprii. Ini-

Baroul Bihor în anul 2020
Sursa foto: oradeaheritage.ro

țial terenul a aparținut unui oarecare Ámánt Béla. De la acesta, avocații au achiziționat terenul și au deschis un concurs de proiectare pentru edificarea viitorului edificiu al baroului. Comisia care a evaluat proiectele a fost condusă de Hlatky Endre, avocat renumit și care probabil în această perioadă îndeplinea și funcția care azi se numește decan al baroului deci conducătorul instituției.

Proiectul câștigător a fost declarat cel realizat de Rimanóczy Kálmán junior. Cel care a edificat clădirea a fost inginerul Reisinger József. Doar menționăm că acesta a pierit în primul război mondial.

*Baroul Bihor în anul 1909
Sursa foto: daciapalladi.ro*

Clădirea a fost terminată în anul 1909 așa cum apare acest lucru și pe frontonul dinspre Parcul Traian al clădirii.

Inițial clădirea a servit un dublu scop, acela de sediu al avocaților dar și de locuințe. Această stare de fapt s-a perpetuat până la sfârșitul anilor nouăzeci când toate încăperile clădirii au fost preluate de către barou, toți locatarii eliberând aceste locuințe.

Un aspect interesant este acela că inițial, căutându-se colile funciare, acela în care figura Baroul Bihor nu s-a găsit. Este de notorietate că după 1989 circa 10.000 de coli de carte funciară au dispărut din arhive, una fiind tocmai cea a baroului. Nu putem să nu avem suspiciunea că cineva mânat de interese obscure a încercat să obțină, probabil prin

acte false acest imobil ca revendicare în baza legilor privind despăgubirea foștilor proprietari. De aceea a trebuit să dispară coala originală care atesta proprietatea baroului. S-a procedat la reconstituirea colii funciare pe baza unor documente – foarte puține și ne-semnificative în opinia noastră în ceea ce privește istoricul Baroului Bihor – găsite în arhivele proprii și Arhivele statului.

Azi întreaga clădire este destinată activităților avocaturii bihorene, aici având sediul – birourile – Baroul Bihor și Filiala Bihor a Casei de Asigurări a Avocaților, respectiv arhive, birouri destinate avocaților, etc.

Un aspect interesant și care merită să fie amintit în acest context este că peste drum deci în celălalt colț al străzii George Enescu se găsea o casă – azi demolată – care a fost proprietatea altui avocat renumit, Ritoók Zsigmond.

Acesta a debutat ca avocat, apoi a intrat în magistratură ajungând judecător la Curtea de Apel. Ulterior a revenit în avocatură ajungând inclusiv decan al Baroului. Din păcate datele aflate la dispoziție nu ne permit să identificăm perioada exactă în care a în-

deplinit această funcție. Că a fost o personalitate a urbei o dovedește și împrejurarea că după de-

cesul său, actuala stradă George Enescu a purtat o vreme numele de Ritoók Zsigmond.

Avocat Adrian Stancu
Decanul Baroului Bihor

Vedere din centru, Oradea, 1977 (V. Stamate)
Panoramă asupra Podului Sf. Ladislau
Sursa foto: sanuuitam.blogspot.com

NUDE IN THE CITY

By Ovi D. Pop

Așa cum în cuvântul de deschidere a acestei lucrări, renumitul artist și profesor de științe vizuale Dorel Găină spune: Afrodita se revarsă discret, diafan și delicat peste Oradea, nu putem decât să fim de acord cu el. Și prin această carte, Ovi așa cum îl cunosc prietenii, atestă încă odată locul și rolul fotografiei în memoria timpului, a oamenilor.

Acest proiect așa cum l-a denumit însuși autorul lui, este menit să arate credem noi, două lucruri esențiale: frumusețea, atât a orașului și a clădirilor sale cât și frumusețea corpului feminin, cele două îngemănându-se într-un tot care nu face decât să ne încânte, cât și (în al doilea rând), perenitatea acestor două concepte – orașul și femeia.

Evitând banalul sau chiar derizoriul, artistul fotograf reușește să îngemăneze într-un tot unitar și să ne prezinte imagini atent concepute și cu reală valoare artistică. Pentru unii poate prea îndrăznețe, pentru alții neînțelese, aceste imagini întregesc artistul

fotograf Ovi D. Pop într-o personalitate complexă preocupat de diverse mijloace de expresie artistică într-un domeniu în care ne-a demonstrat în nenumărate rânduri că excelează.

Prof. Dr. Ștefan Herchi

***Pod peste Criș, 1963, Oradea, Editura Meridiane
Carte poștală cu podul Sf. Ladislau și primăria în fundal
Sursa foto: sanuuitam.blogspot.com***

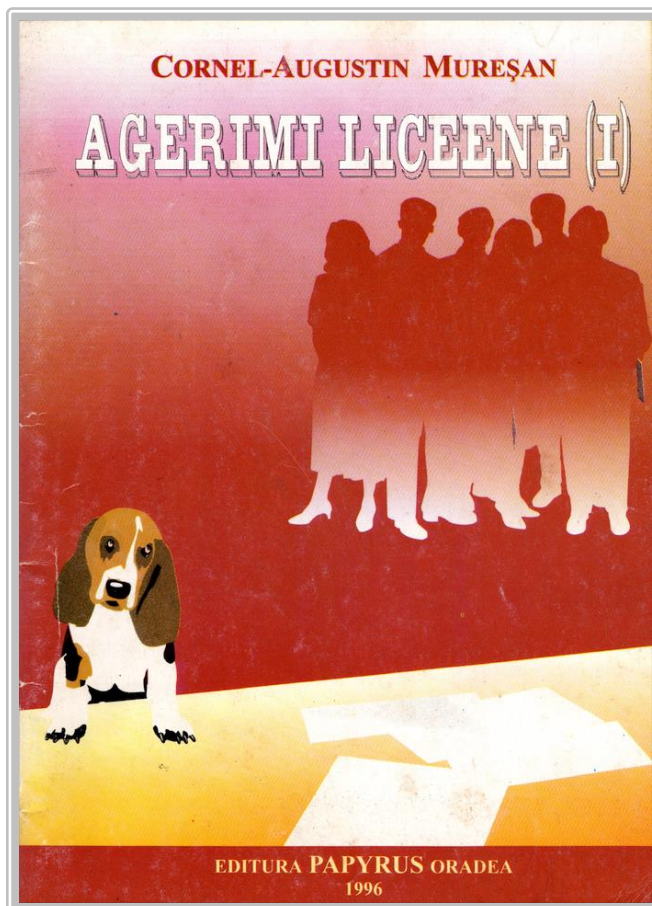
AGERIMI LICEENE

Primele două ediții ale cărții cu acest titlu, apărute în 1995 respectiv 2000 s-au epuizat atât de repede încât mi-a fost dat de înțeles că ea răspunde într-adevăr unei nevoi reale pe care o resimți.

Începem prezentare acestei lucrări cu prima parte urmând ca pe parcurs să continuăm cu prezentarea.

Profesor

Cornel Augustin Mureșan

CUVINTE DE ÎNTÂMPINARE

Ai intrat în liceu. Fii binevenit !
Ți s-a închis o ușă – ușa gimnaziului – dar și s-a deschis o alta, cea a liceului. Fiecare cu pretențiile sale rezultând mai ales din trecerea TA prin două vârste diferite.

Școala elementară și Gimnaziul corespund copilăriei. A copilăriei mici, mijlocii și mari.

Liceul adună la sânul său vârstele adolescenței și ale tinereții cu capacități emoționale, de voință și intelectuale incomparabil mai bogate. Nu-i de mirare că pretențiile liceului sunt altele. Nu mai mari, nici mai mici. Ci pe măsura capacităților acestei vârste.

E un ciclu nou. Cu bucuriile și necazurile sale. Căci nu vei avea doar succese (deși Ți le urez cât mai multe !) ci și semi, sau chiar eșecuri, unele de-a dreptul ustu-

rătoare. Întâmpină-le cu curaj. Gândește-Te că nu ești primul, nici ultimul și cu atât mai puțin singurul care „le pățește”.

Sapă-Ți adânc în minte că nu vei fi niciodată singur !!! Vei avea alături, mereu, întregul corp profesoral ce Te va trata – mai întotdeauna – cu bunăvoință! Mai întotdeauna, întrucât bunăvoința lor depinde în bună măsură de bunăvoința Ta!

Cărticica de față este o mână întinsă spre Tine. Vei găsi în ea câte ceva din experiența dascălilor Tăi din vremea când și ei au fost de vârsta Ta!

Întinde-le și Tu mâna ca să deveniți, de-a dreptul acestor patru ani de liceu, Parteneri în procesul formării Tale ca Om vrednic, în înțelesul adevărat și greu al acestui nemăsurat cuvânt.

Autorul

EXERSAREA VOINȚEI

La marile concursuri atletice, concurenții sunt foarte sever selecționați. Cu toții sunt aproape la fel de antrenați, deci au capacitate de efort fizic aproape identică. Cu toate acestea, unul singur iese câștigător, unii abandonează cursa, iar ceilalți o termină cu un grad de oboseală ce li se citește cu ușurință pe față.

Deosebirea dintre ei, așadar, nu constă în diferențele de pregătire fizică, ci în priceperea de a-și pune „la treabă” Voința.

Este vorba despre mobilizarea și

concentrarea întregii energii (fizice și nervoase) în vederea atingerii unui scop prin învingerea obstacolelor care apar în calea lui.

Deoarece nimeni nu se naște gata învățat în nici o privință, înseamnă că:

- ✓ *Putem învăța cum să ne formulăm clar scopurile;*
- ✓ *Putem învăța cum să ne mobilizăm și concentrăm energia;*
- ✓ *Putem învăța cum să învingem obstacolele astfel încât să nu facem risipă de energie.*

Să le luăm pe rând:

Cum să ne formulăm clar scopurile, căci cu cât scopul ne este mai limpede, cu atât îl putem atinge mai economicos (fără risipă de efort).

Imboldurile tuturor acțiunilor noastre sunt nevoile pe care le avem. Printre acestea – foamea, setea, securitatea propriei persoane, etc. – se află și nevoia de a fi apreciat. De aici – din nevoia de apreciere – se naște dorința de a o satisface. Un copil căruia îi plac animalele, simte nevoie să-și repete plăcerea prin fapte de protejare și îngrijire a acestora. Această nevoie îi produce la un moment dat, dorința de a avea un animal al lui de care să se îngrijească. Deocamdată dorința îi este confuză pentru că nu există „un animal” ci câini, pisici, hamsteri, delfini, etc. Mai trebuie să țină cont și de părerea părinților săi, apoi de faptul că una este să-ți placă pur și simplu animalele și cu totul altceva să porți răspunderea pentru creșterea și îngrijirea unuia al tău.

Aduce la cunoștința părinților tăi intenția sa (dorința formulată clar în cuvinte precise) și le cere sfatul

„Ce ar fi mai potrivit ?” Un câine, o pisică, o veveriță, un iepuraș ?

NOTĂ: S-ar putea ca părinților să nu le convină așa că ar urma efortul de convingere a acestora: voi avea eu grija curățeniei și a hranei, voi învăța biologia și psihologia câinelui, etc., etc. Confruntarea aceasta constituie semnul că scopul este clar formulat deoarece a devenit limpede nu numai pentru copil ci și pentru alții (părinții săi).

Cum să ne mobilizăm și concentrăm energia?

Mă angajez mintal (mobilizarea energiei nervoase) în alcătuirea unui plan de acțiune cât mai amănunțit, având mereu în minte scopul.

Mă informez ce fel de câine este potrivit condițiilor pe care le am. De talie mijlocie sau mare, dacă locuiesc la casă, de talie mică dacă locuiesc în apartament de bloc.

Mă informez (citesc, descarc de pe internet, învăț biologia și psihologia câinelui), cer sfatul specialiștilor – asociații ale crescătorilor de câini – ce instincte și obiceiuri are câinele de rasa pe care o doresc și mi le notez pe toate.

Alcătuiesc o listă cu produsele necesare: zgardă, lesă, lanț, botniță, boluri pentru apă și mâncare, sursele de procurare, cât mă poate costa, etc.

Mă informez de unde pot să procur câinele pe care îl doresc, cât mă costă, etc. Mă mai informez cu privire la condițiile igienico-sanitare pe care trebuie să i le asigur (vaccinuri, periodicitatea lor, diferitele boli pe care le poate contracta, adresa dispensarului veterinar, etc.).

Mă angajez fizic (acționez) în procurarea tuturor materialelor necesare (după un plan ordonat pe faze, în funcție de banii pe care îi am) și când toate sunt asigurate, procur câinele.

NOTĂ: informarea în alcătuirea Planurilor și a Listelor îmi cer efort, ceea ce produce automat Mobilizarea energiei iar pe măsură ce mă informez mai amănunțit, mi se Concentrează energia prin restrângerea variantelor asupra cărora mă decid !

Cum să învingem obstacolele? căci acestea sunt de multe feluri!

Un prim obstacol a fost opoziția părinților. Dacă dorința este suficient de puternică, copilul va găsi cuvintele convingătoare. Dacă

nu, înseamnă că dorința a fost un simplu capriciu. Bine au făcut părinții că nu au cedat. Așadar opoziția cuiva la o dorință a mea se înlătură prin acțiunea de a-l convinge de importanța satisfacerii acesteia atât pentru el cât și pentru mine !

Al doilea obstacol a fost necunoașterea multor lucruri legate de „câinele propriu”. Acest obstacol se înlătură cerând ajutorul celor obișnuiți să alcătuiască planuri. Este recomandabil – în cazul de față – să fie „prins” unul dintre părinți, căruia să îi cerem ajutorul.

Alte obstacole sunt legate de acțiunile de procurare a materialelor necesare și de finanțarea acestora. Poate că este nevoie – pentru a avea banii necesari – să mă angajez în vacanță, la o muncă sezonieră. Pare că acest punct este cel mai dificil. Dacă nu pot să trec de acest obstacol, înseamnă că dorința nu îmi este suficient de puternică, intenția nu-mi este suficient de limpede, scopul nu-mi este important, planul nu-mi este suficient de precis, mobilizarea și concentrarea energiei nu-mi sunt suficiente, într-un cuvânt Voința nu-mi este demnă de a avea un câine. Căci a

purta grija unei ființe vii este o mare răspundere și o la fel de mare satisfacție. În nici un caz un capriciu !!!

Dacă nu m-am oprit la pasul anterior și Planul îmi este suficient de precis, urmează procurarea câinelui. Este preferabil să-l cresc de pui. Deci, în timpul cât mama lui îl poartă încă în pânțece, apoi îl alăptează timp de 8 săptămâni, am vreme să-i fac pregătirile. Sosirea lui în casă va fi o adevărată sărbătoare.

Urmează cea mai anevoioasă treabă. Nu-i greu (dar nici foarte ușor nu este după cum bine am

văzut) să-ți procuri câinele. Este complicat să Ți-l adaptezi și să i Te adaptezi. Trebuie să-i înveți instinctele, ritmul, „limbajul”, personalitatea și să-i dai ceea ce îi trebuie odată ce ai hotărât să nu-l lași să se descurce singur în sălbătăcie. Dar trebuie și să-l înveți ce ți trebuie ție din partea lui și este el în stare să ți le dea. Dar despre acestea cu altă ocazie.

Cornel Augustin Mureșan

(va urma)

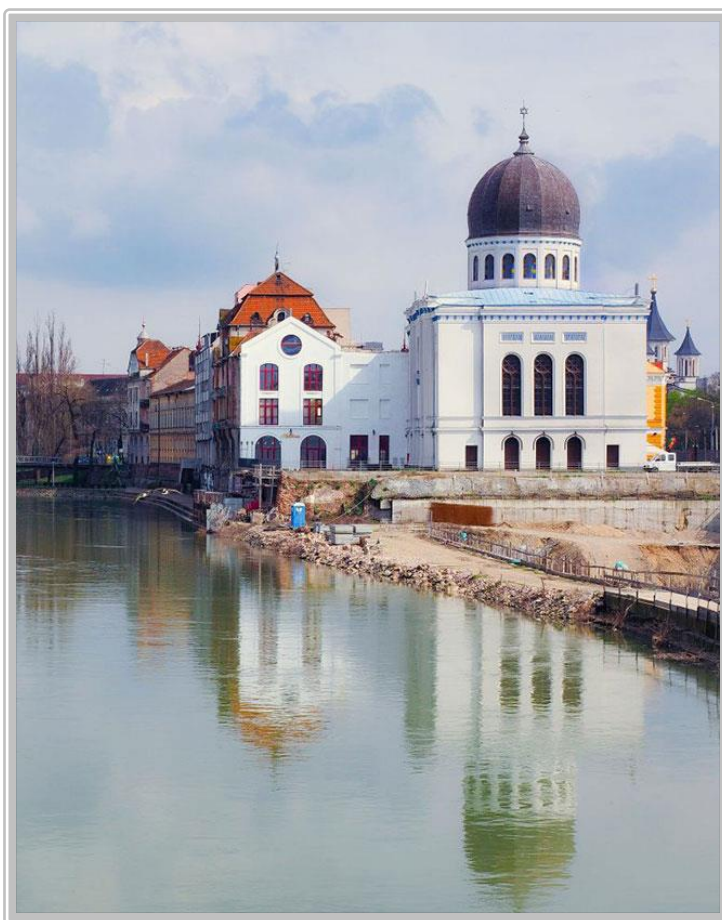
Carte poștală
Piața M-șal R. Malinovski în anii '60, Oradea (Piața Unirii în prezent)
În fundal se observă Palatul Vulturul Negru
Sursa foto: eurostiri.ro

EVREII DIN ORADEA

Rolul și locul pe care evreii l-au avut în Oradea este un fapt bine cunoscut și apreciat de orădeni mai mult la nivel declarativ decât al faptelor istorice. Ca atare rememorarea unora dintre elementele istoriei orașului legate de comunitatea evreiască nu poate decât să îmbogățească acest patrimoniu de cunoștințe și de date de care să putem fi mândrii. Este evident faptul că nu putem analiza comunitatea evreiască și rolul acesteia decât în contextul interacțiunilor cu celelalte comunități din oraș.

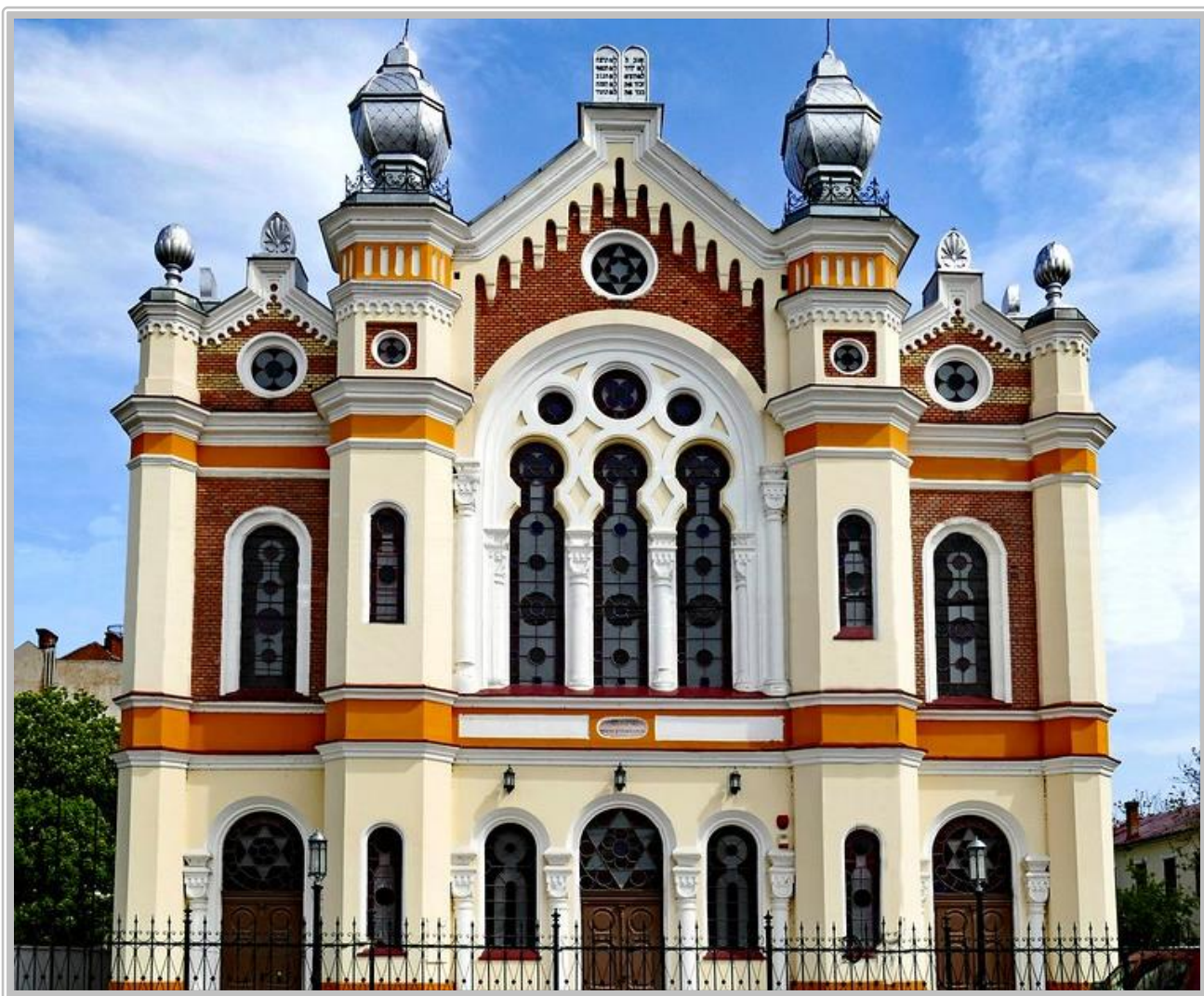
Studiul nostru nu este o lucrare istorică, nici nu putem să ne arogăm un asemenea rol neavând studii de specialitate și acces la toate informațiile relevante din acest punct de vedere. Ca atare, pe linia unor preocupări conexe acestui domeniu, abordăm problematica comunității evreiești în contextul locului și rolului socio-economic și cultural pe care l-au avut în diverse perioade istorice.

Conform recensământului din 1900, populația orașului Oradea număra 50.177 locuitori având următoarea repartizare după limba

Sinagoga Neologă Sion
Sursa foto: amjourneys.com

maternă: 91,3% maghiari, 5,1% români, 2,4% germani, 0,3% slovaci, 27 ruteni, 25 croați, 21 sârbi și 0,8% altele în timp ce repartizarea din punct de vedere confesional era următoarea: 30,6% catolici, 29,9% reformați, 24,5% izraeliți, 7,2% ortodocși, 5,7% greco-catolici, 1,7% evanghelici, 0,1% unitarieni și 0,1% alte confesiuni. Se observă deci că deși din punct de vedere al limbii materne, toți sau majoritatea evreilor s-au declarat maghiari, în realitate ei re-

Sinagoga Ortodoxă Hevra Sas
Sursa foto: flickr.com (Daniel Engelvin)

prezentau un procent însemnat din populația orașului, respectiv circa un sfert. Se pare că evreii din Oradea au fost printre primii din Ungaria care și-au însușit ca limba vorbită curent maghiara. Din acest punct de vedere anumite statistici arată numărul însemnat de evrei locuitori ai orașului astfel că față de anul 1891 când au fost recenzați un număr de 10.115 evrei plătitori de impozite, în anul

1941 numărul acestora se ridica la 21.337 chiar dacă procentual ei vor reprezenta o diminuare de la 26,2% la 22,9% din populația totală plătitoare de taxe și impozite.

Un număr așa de mare de reprezentanți ai acestei comunități a generat în mod firesc prezența evreilor în toate păturile sociale ale orașului. Un prim aspect evident este faptul că multe din clă-

Palatul Vulturul Negru
Sursa foto: visitoradea.ro

dirile emblematice ale orașului, prin însăși denumirea lor atestă faptul că au fost edificate de proprietari evrei. Palatele Moskovici, Stern, Ullmann, casa Grünwald, Roth, Bleyer, Adorjan etc. sunt toate dovezi ale existenței unei pături bogate de locuitori de origine evreiască. Existența celor două mari sinagogi respectiv a celei de rit neolog de pe malul Crișului Repede și a celei ortodoxe de lângă sediul comunității evreiești, nemaivorbind despre sinagoga de pe actuala stradă a Primăriei, atestă o comunitate evreiască înfloritoare. Tot ei au fost și principalul motor al edificării clă-

dirii emblematice a lojii masonice din Parcul Bălcescu, unde ultima oară a funcționat Regionala Vama Oradea. Prima sinagogă a fost edificată în Oradea în anul 1787 iar cea de-a doua în anul 1812.

În comunitatea evreiască din Oradea la un moment dat, este vorba despre anul 1870, apare o scindare între cele două curente neolog și ortodox, astfel că cele două comunități se separă creându-și propriile instituții – sinagogi, școli confesionale, spitale, etc. În același timp, prin refugiarea în Oradea în timpul primului război mondial a mai

Sinagoga Ortodoxă Aachvas Rein
Sursa foto: oradeaheritage.ro

multor rabini de credință hasidică din dinastia Zhidachov a determinat migrația masivă a evreilor de această credință din Bucovina și Galiția. În această perioadă datorită acestor credințe multiple, în Oradea funcționau circa 15 sinagogi.

Numeroși evrei regăsim în perioada de început a existenței Baroului din Oradea, în rândul avocaților pledanți. Această pătură a intelectualității interbelice

care se situa în elita orașului a avut o contribuție însemnată la dezvoltarea culturală și economică a orașului tot așa cum medicii evrei sau profesorii din diversele școli care funcționau pe raza orașului și-au adus aportul la propășirea urbei.

Personalități de seamă ai orașului au fost printre alții: Dr. Berkovits Ferenc, Dr. Kralovski Mór, Rothman Lipót, Dr. Várnai Ferenc, Dr. Grósz Menyhért,

Schütz Albert etc. Despre Berkovits Ferenc menționăm că o perioadă a fost membru al conducerii orașului.

Numeroși evrei au fost ziariști sau au condus în calitate de director respectiv redactor șef, ziare care apăreau în Oradea. Demn de menționat este că în perioada interbelică, în Oradea apăreau cinci cotidiene la o populație care nu depășea 50.000 locuitori.

Evreii în calitate de întreprinzători și aici ne referim la industria tipografică, au adus cele mai moderne mașini de tipar ceea ce și explică în parte acest fenomen cultural și economic. Astfel, tipografiile Sonnenfeld, Lasky Ármin au fost unele emblematice pentru Oradea.

Că locuitorii evrei se încadrau din toate punctele de vedere în societatea în care trăiau este dovedit și prin faptul că mulți dintre ei au participat la Revoluția din 1848 din Ungaria, fie înrolați fie acordând sprijin material și bănesc precum și în armată la prima mare conflagrație mondială. Astfel cu ocazia unor studii efectuate am identificat numai dintre evreii membri ai baroului, deci avocați, un număr de 17 persoane

care au participat la Primul Război Mondial în armata austro-ungară.

Învățământul evreiesc în Oradea începe în anul 1786 când se înființează o școală normală condusă de Friedlander Samuel care a funcționat până în anul 1815. După 1830 se reînființează școlile evreiești cu sprijin logistic și personal adus din Budapesta. În 1850 se înființează o școală pentru copiii săraci - Armenschule. Alături de alte materii, evident că se preda și Talmudul. Alături de aceste școli finanțate de comunitate au fost și tentative de înființare a unor școli private tot cu caracter confesional cum au fost o școală pregătitoare pentru copiii până la 6 ani condusă de Galdmann Adolf (1856) sau o școală comercială condusă de Hanczel Marc (1869) etc.

Din păcate o dată cu terminarea primului război mondial, norii negrii se adunau deasupra orașului ca de altfel asupra întregii lumi. Evreii au fost printre cei care au resimțit din greu acești ani de restriște. Din păcate Oradea a fost un exemplu negativ din acest punct de vedere pentru că după cedarea Ardealului de Nord și revenirea orașului sub suveranitate maghiară, legile represive anti-evre-

iești s-au manifestat din plin. Fără a intra în multe amănunte pentru că există o literatură deosebit de bogată, arătăm că ghetoul din Oradea (edificat într-un timp record) a devenit un trist model inclusiv pentru ghetoul din Budapesta, iar majoritatea populației evreiești a fost trimisă în lagăre de concentrare, foarte mulți pierind în perioada războiului.

Ulterior reînțoarcerii celor care au supraviețuit, s-a manifestat intenția de a pleca din țară

astfel că foarte mulți au părăsit definitiv orașul mutându-se în Occident sau, mai ales în Israel. În aceste condiții rolul și importanța acestei comunități în Oradea s-a diminuat în mod sensibil dar ceea ce au edificat atât pe plan material cât și intelectual, respectiv al mentalităților, au rămas și continuă să îmbogățească societatea noastră.

Prof. Dr. Ștefan Herchi

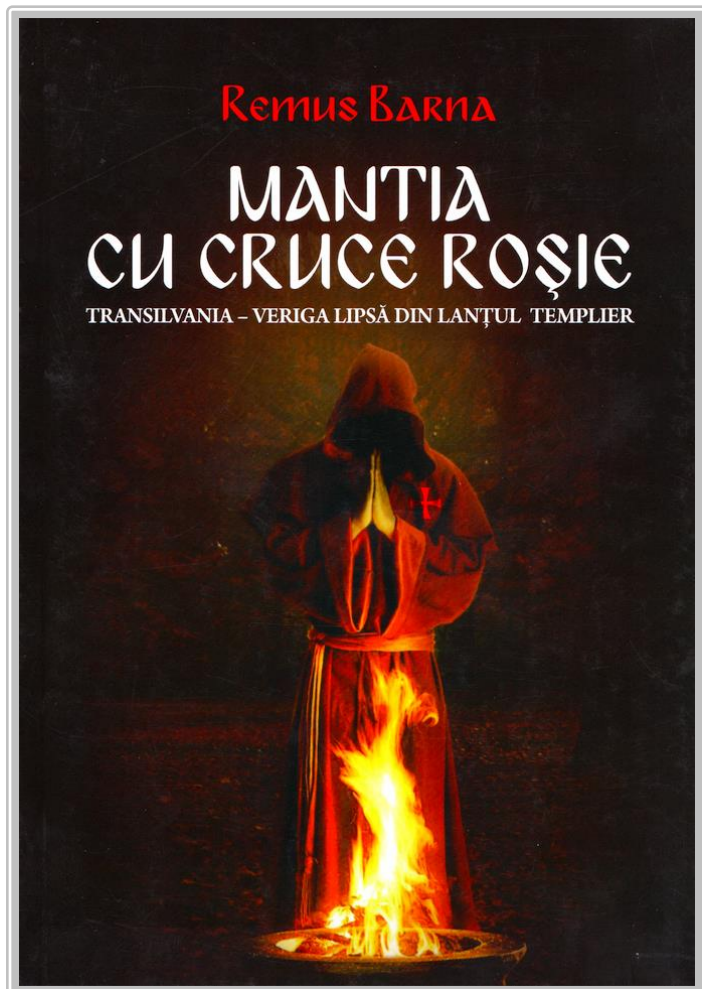
DOUĂ CĂRȚI DESPRE TEMPLIERI

Autorul ambelor lucrări este un împătimit cercetător al istoriei și filozofiei templiere, cele două cărți pe care le prezentăm fiind printre ultimele apariții ale acestui prolific autor care este Remus Barna.

Prima lucrare intitulată „Mantia cu cruce roșie” și subtitlul „Transilvania – veriga lipsă din lanțul templier” este o cercetare a urmelor pe care cavalerii templieri le-au lăsat pe meleagurile Transilvaniei.

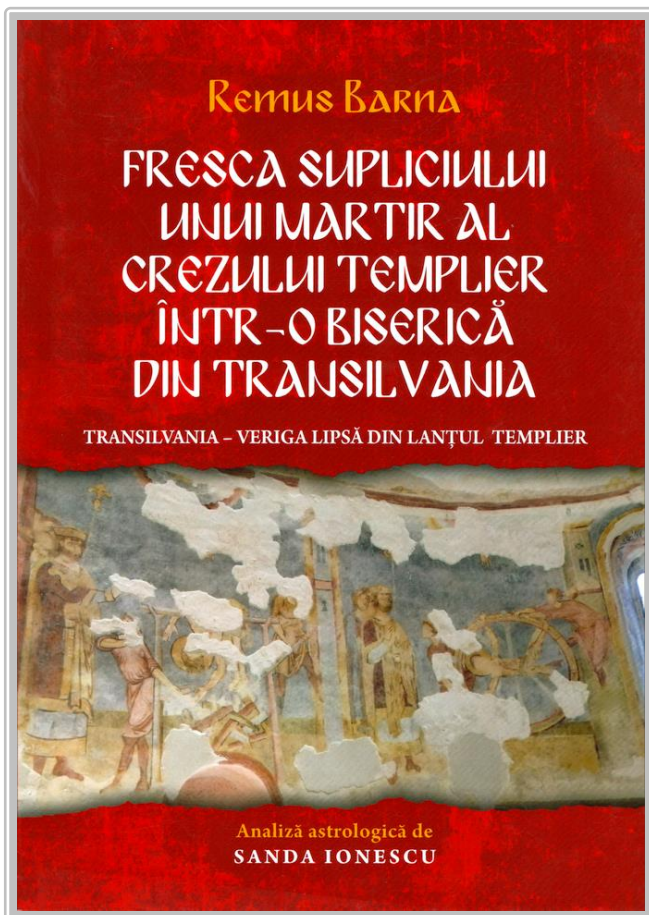
Ea începe cu o scurtă incursiune în istoria cavalerilor templului și a crezului templier, așa cum o vede autorul. Este o trecere în revistă fascinantă a istoriei și crezului templier și care oferă un punct de plecare pentru cei care interesați de tematică pot să își extindă cercetările proprii.

Lucrarea continuă apoi cu prezentarea unor date, informații și mituri privind prezența templieră în Transilvania. Nu insistăm asupra acestor aspecte lăsând celor interesați să o facă citind cartea.

Meritul de necontestat al autorului este că nu se lasă antrenat de entuziasm ci își păstrează luciditatea atunci când subliniază că datele existente pentru o anumită locație sunt mai mult de domeniul legendar decât cel efectiv și real.

Cea de-a doua lucrare este intitulată „Fresca supliciului unui martir al crezului templier într-o biserică din Transilvania” și s-ar putea înscrie ca o continuare a

primului pentru că de data aceasta face o cercetare de caz pentru o frescă descoperită în biserica satului Șișterea din județul Bihor.

O analiză profundă, bazată pe cunoașterea aprofundată a crezului și simbolicii templiere duce la concluzii surprinzătoare, inedite privind scena pictată pe peretele acestei biserici.

Pentru că nu suntem cunoscători ai domeniului, ne ferim să facem considerații pe marginea acestei teorii dar ceea ce putem asigura pe viitorul cititor este că lucrarea este argumentată, logică și cu reale valențe științifice, ca atare o recomandăm pentru o lectură instructivă dar și distractivă.

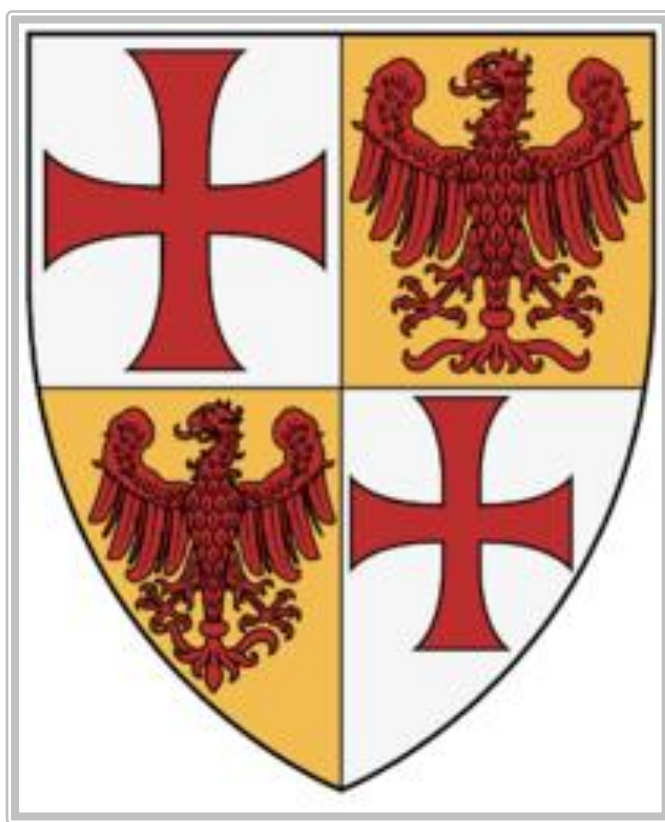
Prof. Dr. Ștefan Herchi

MARII MAEȘTRII AI ORDINULUI CAVALERILOR

Ordinul cavalerilor templieri sau așa cum a fost denumirea oficială de Sărmanii soldați ai lui Cristos și ai Templului lui Solomon a avut în fruntea sa un maestru care avea drepturi discreționare în ceea ce privește deciziile privind ordinul în sine. Ca o paranteză dorim să arătăm că denumirea de cavaleri ai templului lui Solomon vine din faptul că regele creștin al Ierusalimului le-a acordat ca și loc de campament, spațiul în care conform legendei s-ar fi aflat Templul lui Solomon, pe stânca pe care acum se află moscheea Al-Aqsa.

Treptat, odată cu dezvoltarea ordinului, s-a impus necesitatea numirii unor maeștrii - comandanți ai diverselor provincii templierie - astfel că cel care era comandantul suprem, ca să folosim o terminologie actuală, a devenit Mare maestru.

Fără a intra în istoria ordinului templier pentru că există o literatură bogată din acest punct de vedere, dorim să prezentăm pe cei care au fost marii maeștrii ai ordinului și care prin activitatea

*Stema nobliliară
a lui Hugues de Payens*

lor au influențat decisiv soarta acestuia. În literatura de specialitate consacrată Ordinului Templier se vorbește de trei categorii de mari maeștrii. Marii maeștrii ai perioadei oficiale ca să spunem așa și care în număr de 23, au acoperit perioada anilor 1118 – 1314. Urmează așa numiții mari maeștri din anonim (charta transmissionis) în număr de 18 și care acoperă perioada anilor 1314 – 1681 și în sfârșit așa numita perioadă a ie-

*Hugues de Payens
(tablou de Henri Lehmann)*

șirii din anonimat respectiv perioada contemporană din 1705 până azi.

Primul Mare maestru al ordinului a fost Hugues de Payens (Payns după altă grafie) care a trăit între 1070 – 1136. Se pare că locul nașterii ar fi fost localitatea Chateau Payns lângă Troyes (Franța), el provenind dintr-o familie nobiliară vasală. Se pare că era și rudă cu contele Hugo de Champagne pe care l-a însoțit în

prima cruciadă care a fost inițiată de papa Urban al II-lea în 1095 pentru a ajuta Imperiul Bizantin în lupta cu turcii. Cruciaza s-a terminat în anul 1099 dar contele, însoțit de Hugues de Payens a vizitat Ierusalimul din nou în anul 1108, acesta din urmă rămânând în Țara Sfântă. Acolo a constatat că s-ar impune, pentru protejarea creștinilor și în special a pelerinilor care vizitau în număr relativ mare această zonă, constituirea unei forțe militare care să le asigure securitatea împotriva raidurilor necredincioșilor – arabi, turci, beduini etc.

Astfel, și aici începe odiseea Ordinului templier, împreună cu alți opt cavaleri (Godefroy de Sait-Omer, Payen de Montdidier, Archambaud de St. Agnan, André de Montbard, Geoffrey Bison și alți doi cunoscuți ca Rossal și Gondamer iar ultimul cu nume necunoscut dar se vehiculează numele lui însuși Hugo de Champagne) au solicitat regelui Ierusalimului, Balduin al II-lea să îi consacre ca și cavaleri ai unui nou ordin, care va primi denumirea de ordinul templier.

A urmat o vizită în Europa, cu ocazia aceasta mergând în afară de ținuturile natale din

Champagne și în Anglia, Scoția, ținuturile germane, etc. în vederea recrutării de cavaleri și a colectării de bani pentru acest nou ordin. A solicitat și sprijinul călugărului cistercian Saint Bernard, care nu imediat dar până la urmă a acceptat ca să pună bazele teoretice și ideologice ale acestui ordin cavaleresc.

Astfel, abatele a conceput - și elementele esențiale ale ordinului le găsim în lucrarea „Liber ad milites templi de laude novae militiae” - regulamentul Ordinului

Templier, obținând în același timp acordul papei Inocențiu al II-lea în 1139.

Sub conducerea lui Hugues de Payens, ordinul a devenit o instituție internațională respectată, supusă exclusiv papei și influentă atât pe plan militar cât și financiar. Primul mare maestru a murit în 1136 în Palestina.

Prof. Dr. Ștefan Herchi

Școala de Jandarmi, 1913 Oradea
Sursa foto: provinciacrisana.wordpress.com

PROTEJAREA DOCUMENTELOR DE ARHIVĂ

Fundamentarea nevoii de protejare și conservare a documentelor

Obligativitatea ca deținătorii de arhive să păstreze documentele în condiții corespunzătoare, asigurându-le împotriva distrugerii, degradării, sustragerii ori comercializării în alte situații decât cele prevăzute de lege, este dată de art.12 din Legea Arhivelor Naționale.¹ Nerespectarea prevederilor legale în vigoare constituie contravenție dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni și pedepsite ca atare.

Documentul este definit, indiferent dacă se discută despre documentul de arhivă istorică sau de arhivă a organizației creatoare de documente — drept o informație plasată pe suport. Din această perspectivă, a naturii duale a conceptului de document, rezultă și

importanța deosebită ce trebuie acordată măsurilor de prezervare /păstrare și conservare a documentelor. Deși este clar că pentru a cataloga/inventaria documente trebuie în primul rând ca acele documente să existe din punct de vedere fizic, deci să existe un suport de informație „sănătos”, aspectele ce țin de „arhiveconomie” sunt, mai ales în practica arhivistică românească, relativ neglijate.²

Terminologic vorbind, există câțiva termeni caracteristici care se referă la acțiunile de arhiveconomie. Doi dintre ei — prezervarea/păstrarea și conservarea — sunt pentru mulți destul de neclari, un exemplu fiind chiar definițiile din Dicționarul de științe auxiliare ale istoriei, dar și alte lucrări de specialitate, cu mult mai

¹ Legea Arhivelor Naționale art. 12, 13-19, 20-22, 29, litera d-g

² Vezi o analiză mai largă la Florea Oprea, *Conținutul și evoluția conceptelor și ale practicii*

depăstrare, conservare și restaurare a arhivelor, în „Arhiva românească, fasc. 2/1995, p. 30–33.

renumite. Remarcăm mai ales incidența tot mai mare a conceptului de preservare în literatura arhivistică românească, mai ales în textele traduse din engleza americană. După definițiile arhiviștilor americani, preservarea este un set de activități care asigură prelungirea vieții utilizabile a unui document. „Activitățile de preservare sunt proiectate să minimizeze deteriorarea fizică și chimică a documentului și să prevină pierderea conținutului de informație”.

Dicționarele traduc însă în limba română în mod constant preservation cu „păstrare”; ar rezulta că de fapt preservation este un barbarism. (Remarcăm în același timp că în limba română „arhivistică”, termenul de „păstrare” semnifică și durata de reținere a unui anumit document, deci poate crea confuzii.) Pe de altă parte, conservarea este setul de acțiuni care încearcă „prezervarea documentelor în formatul lor original”, după examinarea materialelor care stau la baza documentului, și stabilirea măsurilor ce se impun. Mai există și un al treilea termen, restaurare, care, evi-

dent, semnifică acțiunea de refacere a unui document degradat.³

Ar putea rezulta așadar următoarea schemă:

STARE NORMALĂ =
Prezervare (evitarea degradării)

DEGRADARE = Conservare
(oprirea degradării și menținerea în starea existentă)

STARE NORMALĂ =
Restaurare („repararea”
degradării)

În realitate însă, utilizarea termenilor nu este atât de clar delimitată, definițiile depinzând de limba din care s-a tradus un anumit text de specialitate, precum și de tradițiile specifice fiecărei zone culturale. De altfel, reputatul specialist Oprea Florea consideră că „este preferabil să utilizăm conceptele de conservare și restaurare și să socotim conceptul de preservare ca fiind sinonim cu conservarea.

Activitatea de conservare-restaurare este, în bună măsură, una care solicită studii de specialitate; de aceea, aspectele care urmează nu se vor implica în aspecte analitice asupra proceselor biologice, de degradare etc. de

³ <http://www.archives.gov/preservation/index.html>

specialitate, ci vor atrage atenția asupra unor măsuri și proceduri elementare, care ar intra în sfera

de „prezervare a documentelor”, așa cum este definită de arhiviștii americani.

Suportii și mijloacele de protecție a documentelor

Un prim aspect care trebuie relevat este cel al calității suportului de informație și al mecanismului de înregistrare al respectivei informații pe suport. Este de natura intuitivului faptul că, pentru a asigura o continuitate în timp a informației la nivelul unei organizații, înregistrarea unei informații pe suport și calitatea suportului trebuie să fie cât mai bună. La nivelul ISO a fost elaborat un standard în 1994, referitor la calitatea hârtiei; cu remarcabilă promptitudine, în România, s-a impus o măsură legislativă similară (HG 401/1995).

Deși întotdeauna astfel de solicitări, pentru materiale de calitate superioară, vor fi întâmpinate cu rezervă datorită costurilor impuse, și, mai mult, în condițiile în care o parte importantă a documentelor dintr-o organizație provin de la alte organizații (care ar putea să nu respecte nivelul dorit de calitate), este important

să se rețină o serie de parametri tehnici pentru suportul informației.

Ca o curiozitate, hârtia permanentă este tipul de hârtie care, în condițiile unei depozitări pe termen lung în biblioteci și arhive, este estimată să dureze 700 de ani, fără îngălbenire sau fragilizare, în urma folosirii sau copierii.

Prin contrast, hârtia folosită în cărți, ziare și documente de la mijlocul secolului al XIX-lea se deteriorează semnificativ, chiar de-a lungul unei vieți de om. Ca structură chimică trebuie observat că hârtia permanentă este mai degrabă alcalină decât acidă și că hârtia alcalină în general durează mai mult decât cea acidă, dar cerințe suplimentare au fost stabilite pentru hârtia permanentă, care permite o mai mare prelungire a vieții acesteia. Carbonatul de calciu ca material de umplură este criteriul de perma-

nență deoarece el evita acidifierea hârtiei.

Un alt aspect îl reprezintă suportii tradiționali, dar cu caracteristici speciale. Astfel, hârtia termică, utilizată până la un moment dat pentru aparatele de transmisie fax, au o capacitate limitată de a reține înscrisul. De aceea, în măsura în care există o informație semnificativă păstrată pe acest tip de suport, este recomandat transferul acesteia pe un suport mai rezistent. În prezent, acest tip de suport este tot mai rar utilizat, dispozitivele funcționând pe principiul imprimantelor (jet cerneală sau laser).

De o situație asemănătoare se poate vorbi și în cazul copiatoa-

relor tip xerox. Mecanismul de transcriere a informațiilor se bazează pe principii electrostatice și termice: pulberea de plastic (toner) este magnetizată și plasată pe o foaie de hârtie, electricizată cu polaritate opusă; depunerea plasticului este fixată termic, având drept consecință „topirea” plasticului și impregnarea pulberii în hârtie. Dacă aparatul funcționează corespunzător, hârtia și tonerul sunt de calitate, durabilitatea documentului poate atinge câțiva zeci de ani, în funcție și de frecvență de folosire a copiei. În cazul în care materialele nu sunt de calitate, perioada de rezistență a copiei se reduce dramatic.

Protejarea documentelor cu ajutorul coperților arhivistice

COPERȚILE DIN LEMN ȘI PIELE

Hârtia constituie suportul de scriere cu cea mai îndelungată și largă folosire. Acest material a fost preparat prima dată în China în anii 104 - 105 d.Hr. După aceea, tehnica de fabricare a hârtiei s-a răspândit în Japonia (600 d.Hr.). În sec. VIII arabii preiau secretul fabricării și-l răspândesc în Europa

islamică, în secolele următoare. În sec. XII Spania și Italia fabricau hârtie. Din secolul al XII-lea meșteșugul s-a răspândit în toată Europa continentală și în Anglia.

Dorind să se protejeze acest suport destul de fragil cărțile erau legate în scoarță de lemn îmbrăcate în piele, uneori cu gravuri și decorațiuni. Pielea necesară con-

fecționării coperților se obținea prin tăbăcirea vegetală care este cea mai veche metodă de prelucrare datând de mai bine de 4000 de ani. Ea a fost practică atât ca procedeu independent, cât și într-o combinație de procedee desfășurate concomitent.

Este deci foarte probabil ca majoritatea pielilor vechi să fi fost tratate cu tanini, produs vegetal astringent, solubil în apă, care are proprietatea de a tăbăci pielea.⁴

Cu toate că aceste coperți din piele protejau documentul de acțiunile mecanice, în timp, au dezavantajul că prin expunere îndelungată la lumină, sau prin îmbătrânire naturală, culoarea pielilor tăbăcite vegetal se poate schimba. Aceste transformări cromatice sunt de multe ori însoțite de producerea unor acizi în piele, fenomen care se accentuează în condițiile depozitării într-un mediu poluant. Acest lucru, dar mai ales prețul de cost ridicat, a făcut ca, începând din secolul trecut, să se evite folosirea pielii tăbăcite la confecționarea copertelor pentru documente.⁵

⁴ J.H. Plenderleith, *The Conservation of Antiquities and Works of Art. Treatment, Repair and*

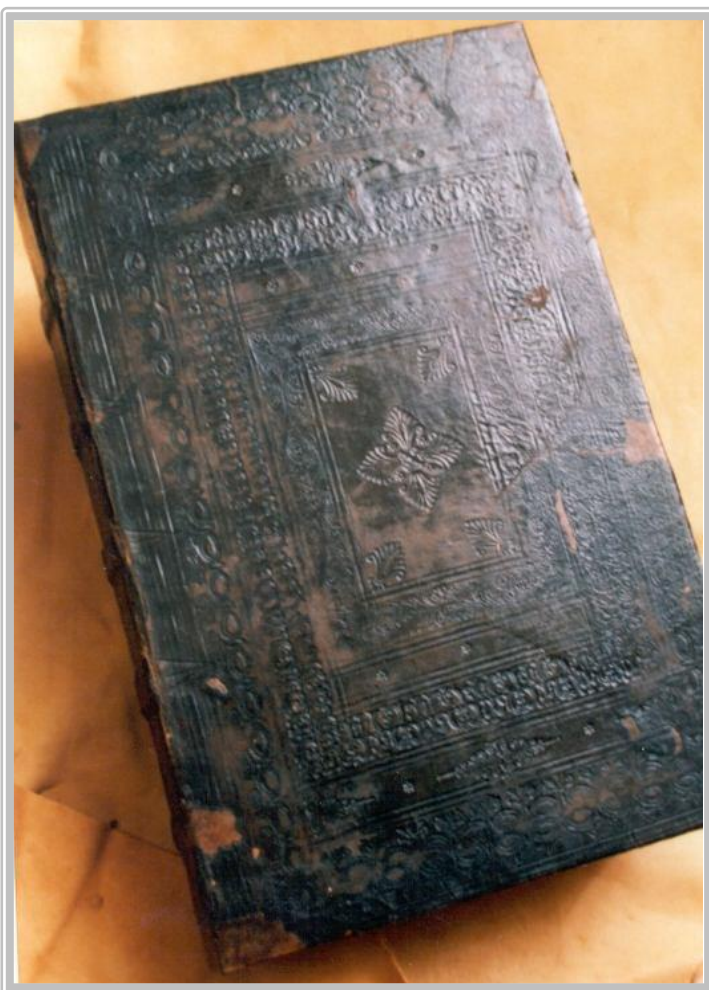
Restoration, London, Oxford University Press, New York, Toronto, 1956, cap. I.

Copertă din piele tăbăcită vegetal
Sursa: *scritube.com*

La sfârșitul secolului al XVIII –lea s-a pus la punct folosirea procedurii de tăbăcire minerală cu crom, care constă în supunerea pielii gelatină unui tratament cu acizi și la acțiunea sărurilor bazice de crom. Pielea tăbăcită mineral este foarte stabilă la apă rezistând chiar și la apă fierbinte. Nu rezistă însă la acțiunea fluidelor de tran-

⁵ G. Guasti, L. Rossi, Întocmirea dosarului de restaurare, colaționarea și desfacerea cărții, în *Probleme de patologie a cărții. Culegere de material documentar*, vol. 31, București, 1995, p. 51-55.

Copertă restaurată din piele tăbăcită manual
Sursa: [scritube.com](https://www.scritube.com)

spirație și la soluțiile acizilor organici⁶.

Dacă documentele legate în piele tăbăcită vegetal, nedeteriorată chimic, nu necesită un tratament special în afara reemolierii și rehidratării cele legate în piele tăbăcită mineral sau cele păstrate în atmosferă poluantă se vor prezenta cu articulațiile desfacute,

⁶ R.Reed, *Ancient Skins, Parchments and Leathers*, London, New York, 1972, p. 76-88.

marginile uzate, cotoarele deteriorate și fisurate, suprafața pulverizată.

COPERȚILE DIN PIELE, FERECATE

Ca element suplimentar în cadrul dorinței de a asigura o protecție sporită a documentelor, la deteriorările fizice, sunt folosite și ferecăturile. Acestea sunt accesoriile metalice ale legăturilor de copertă montate cu scopul de a le proteja împotriva uzurii, puteau fi confecționate din aur, argint, foarte rar fier, de regulă erau de alamă sau alte aliaje de cupru.

Există trei tipuri de elemente caracteristice ferecăturilor:

1. Colțarea – în general, colțurile unui document sunt părțile cele mai expuse și cele mai sensibile, ca urmare canturile erau îmbrăcate în piese metalice, în număr de opt, cu scopul de a le proteja dar și cu rol decorativ fiind realizate în diferite forme geometrice și vegetale.

2. Butoanele sau aplicile – acestea vin în combinație cu colțurile și sunt în număr de cinci, patru în colțuri și unul în mijloc rolul lor fiind acela de a proteja do-

cumentul în contactul cu mobilierul.

3. Închizătorile – un sistem format din balamale metalice și curele din piele având tot scopul protejării documentelor.

COPERȚILE DIN CARTON

În secolul XIX, treptat se face trecerea de la copertile din piele la folosirea copertilor din carton. Hârtia ondulată mecanic, între două valțuri canelate, a fost obținută pentru prima dată în Anglia în anul 1856, iar mai apoi în America în 1874 s-a adăugat, prin lipire, un strat neted de hârtie peste cea ondulată obținându-se astfel cartonul ondulat.

Cartonul ondulat este format din unul până la patru straturi netede de hârtie și unul, două sau trei straturi ondulate din hârtie inferioară sau superioară de ambalaj, unite între ele printr-un adeziv. Se obține astfel un obiect de tip sandwich ușor și stabil. Elementul de bază este obținut prin asocierea, prin lipirea unui strat plat cu un strat ondulat.

Acoperirea unui astfel de element sau a mai multor elemente suprapuse de obicei, mă-

Coperte ferecate

Sursa: medievistica.ro/texte/arheologie

rimea ondulelor folosite este diferită cu un strat plat determină obținerea cartoanelor ondulate cu unul, două sau trei straturi de ondule⁷.

Obținerea cartonului ondulat

Sursa: ecopack.ro

⁷ www.ecopack.ro

*Coperți de arhivare mărime A4 și A3
cu cotorul din pânză*

Cartonul presat, mucavaua, este obținută prin amestecarea hârtiei (de regulă hârtie reciclată) cu o substanță cu rol de liant clei de amidon, obținându-se o pastă care se toarnă în forme de diferite dimensiuni care se lasă la uscat. Cartonul presat alături de cel ondulat este folosit la confecționarea atât a coperților de arhivă cât și a cutiilor de arhivare.

Coperțile de arhivare pot fi clasificate în mai multe categorii:

A. În funcție de formatul documentelor avem:

- coperți format A5
- coperți format A4
- coperți format A3

B. În funcție de materialul folosit la realizarea cotorului avem:

- coperți cu pânză
- coperți cu bandă adezivă
- coperți cu grabolit
- coperți cu balacron

MODUL DE FOLOSIRE A COPERȚILOR. LEGAREA DOSARELOR

Conform Legii Arhivelor Naționale nr. 16 / 1996 documentele creatorilor de arhivă trebuie grupate în dosare, ordonate cronologic sau după alte criterii (alfabetic, geografic), iar după ce se îndepărtează acele, agrafele și alte elemente de metal se leagă (se cos) în coperți de carton astfel încât să se asigure citirea completă a textului.

Pentru coaserea documentelor în copertă se folosește o lădiță din lemn, în care este introdusă coperta având documentele în interiorul acesteia. Coaserea efectivă se face ori cu ajutorul unui ac mai gros, ori cu ajutorul unei mașini de găurit, în trei sau patru puncte în funcție de mărimea documentelor din interior.

Concluzii

Pentru a avea o cât mai bună rezistență în timp, coperțile pot fi întărite în colțuri, de obicei acestea fiind părțile cele mai expuse și locul de unde începe deteriorarea acestora, prin aplicarea de colțare din materialul din care este confecționat și cotorul.

De asemenea și grosimea cartonului din care sunt confecționate coperțile este importantă și ar trebui să fie de 1,5-2 mm.

Folosirea coperților de arhivă din carton pentru a proteja documentele este impetuos necesară

și obligatorie fiind o prevedere din Legea Arhivelor Naționale dar nu întotdeauna se întâmplă acest lucru. Creatorii și deținătorii de arhivă neglijează de multe ori acest aspect și continuă să păstreze documentele în dosare plic sau cu șină, documentele rămân capsate sau fiind prinse cu agrafe și ace de gămălie, fapt ce duce la grăbirea degradării atât mecanice cât și chimice.

Cristian Negru

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Redactor șef: Prof. Dr. Ștefan Herchi

Profesor Mirela Silaghi

Cristian Negru

Adrian Araiman

FERDINAND I
INTREGITORUL
REGE AL ROMANIEI
1914 - 1927

Statuia Regelui Ferdinand, Oradea 2024
Sursa foto: Ștefan Herchi

Contact: B-dul Dacia nr. 106, Bl. AM5, parter
Oradea, județul Bihor, Cod 410346
E-mail: bibliotecavirtualaelit@gmail.com
Telefon: 0743223339

Scanează aici pentru revista online

ISSN: 2821-5362

ISSN-L: 2821-5362